

DE VLAAMSE MINISTER VAN OMGEVING, NATUUR EN LANDBOUW

MEDEDELING AAN DE LEDEN VAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Technisch nazicht van vier ontwerpen van besluit van de Vlaamse Regering tot aanwijzing van de speciale beschermingszones in het kader van de Habitatrichtlijn en tot vaststelling van de bijhorende instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten in het kader van de Vogel- en Habitatrichtlijn

Op 23 april 2014 heeft de Vlaamse Regering 36 ontwerpbesluiten tot aanwijzing van de speciale beschermingszones in het kader van de Habitatrichtlijn en tot vaststelling van de bijhorende instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten in het kader van de Vogel- en Habitatrichtlijn definitief goedgekeurd mits technisch nazicht (VR 2014 0404 DOC.0467).

Op 9 mei 2014 heeft de Vlaamse Regering akte genomen van een eerste technisch nazicht (VR 2014 0905 MED.0241).

Een tweede, doorgedreven technisch nazicht heeft voor de vier volgende ontwerpen van besluit nog een beperkt aantal wijzigingsvoorstellen opgeleverd die verwerkt zijn in de als bijlage toegevoegde, aangepaste ontwerpen van besluit.

- 1° het besluit van de Vlaamse Regering tot aanwijzing met toepassing van de Habitatrichtlijn van de speciale beschermingszone 'BE2200029 Vallei- en brongebieden van de Zwarte Beek, Bolisserbeek en Dommel met heide en vengebieden' en tot definitieve vaststelling voor die zone en voor de met toepassing van de Vogelrichtlijn aangewezen speciale beschermingszone 'BE2218311 Militair domein en de vallei van de Zwarte Beek' van de bijbehorende instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten (VR 2014 0404 DOC.0467/8BIS)

Artikel 3, §3, wordt opgeheven.

In het onderbouwende rapport voor SBZ-H BE2200029 'Zwarte Beek' werden gelijktijdig de doelen en de prioritaire inspanningen voor de SBZ-V 'BE2218311 ('Zwarte Beek') opge maakt. Bij opmaak van het aanwijzingsbesluit voor SBZ-H BE2200029 werden in artikel 3 foutief ook de vogelsoorten waar-voor SBZ-V 'BE2218311 is aangemeld, opgenomen. Gezien de aanwijzing enkel betrekking heeft op de SBZ-H, moeten deze vogelsoorten geschrapt worden uit het aanwijzingsbesluit.

- 2° het besluit van de Vlaamse Regering tot aanwijzing van de speciale beschermingszone 'BE2300044 Bossen van het zuidoosten van de zandleemstreek' en tot definitieve vaststelling van de bijbehorende instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten (VR 2014 0404 DOC.0467/16BIS)

In artikel 3 wordt een nieuw punt 8° toegevoegd dat luidt als volgt: "8° 6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland en van de montane en alpiene zones;"

Habitattype 6430 werd aangemeld voor deze SBZ en werd tot doel gesteld in de SBZ, maar het habitattype werd foutief niet opgenomen in artikel 3 van het aanwijzingsbesluit.

In bijlage 2 wordt op pagina 9, tweede alinea, de zinsnede “, kleine modderkruiper” opgeheven en worden op pagina 11 de volgende bepalingen opgeheven.

Kleine modderkruiper – <i>Cobitis taenia</i>	= / ↑	Doel: Behoud van de huidige populaties en areaal, met een mogelijke toename.	↑	Doel: Voldoende tot goede staat van instandhouding. Streven naar een verbetering van de waterkwaliteit (traagstromende wateren) en een toename van de waterplantenvegetatie.
--	-------	--	---	--

In het onderbouwende rapport tot opmaak van de instandhoudingsdoelstellingen werd gelijktijdig de doelstelling opgemaakt voor zowel SBZ BE2300044 ('Zandleemstreek') als SBZ BE2300006 ('SIGMA'). Bij overzetting van de doelen per aanwijzingsbesluit werd verkeerdelijk het doel voor Kleine modderkruiper uit SBZ BE2300006 eveneens in het aanwijzingsbesluit voor SBZ BE2300044 opgenomen. De kleine modderkruiper is niet aangemeld voor dit SBZ.

- 3° het besluit van de Vlaamse Regering tot aanwijzing van de speciale beschermingszone 'BE2200041 Jekervallei en bovenloop van de Demervallei' en tot definitieve vaststelling van de bijbehorende instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten (VR 2014 0404 DOC.0467/17BIS)

In artikel 3, §1, worden de woorden “ 9190 Oude zuurminnende eikenbossen met Quercus robur op zandvlakten” opgeheven.

De doelstellingen voor habitattype 9190 werden in de loop van het overlegproces uit het rapport voor dit besluit verwijderd omdat het habitattype niet was aangemeld voor deze SBZ. Het habitattype werd foutief toch opgenomen in het artikel 3.

In artikel 3, §2, wordt punt 7° opgeheven.

De doelstellingen voor de Europese bever werden in de loop van het overlegproces uit het rapport voor dit besluit verwijderd omdat de soort niet was aangemeld voor deze SBZ. De soort werd foutief toch opgenomen in het artikel 3.

- 4° het besluit van de Vlaamse Regering tot aanwijzing met toepassing van de Habitatrichtlijn van de speciale beschermingszone 'BE 2300006 Schelde- en Durme-estuarium van de Nederlandse grens tot Gent' en tot definitieve vaststelling voor die zone en voor de met toepassing van de Vogelrichtlijn aangewezen speciale beschermingszones 'BE 2301235 Durme en Middenloop van de Schelde', 'BE 2301336 Schorren en polders van de Beneden-Schelde' en het onderdeel Blokkersdijk van de speciale beschermingszone 'BE2300222 De Kuifeend en Blokkersdijk' van de bijhorende instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten (VR 2014 0404 DOC.0467/20BIS)

Artikel 3 wordt vervangen.

Bij de opmaak van het ontwerpbesluit voor de SBZ BE 2300006 werden, door het vergeten van een tekstbewerking, de in het standaardsjabloon opgesomde habitats en soorten niet vervangen door de lijst van habitats en soorten waarvoor de SBZ moet worden aangewezen.

Joke SCHAUVLIEGE
Vlaams minister van Omgeving,
Natuur en Landbouw

Besluit van de Vlaamse Regering tot aanwijzing met toepassing van de Habitatrichtlijn van de speciale beschermingszone 'BE2300006 Schelde- en Durme-estuarium van de Nederlandse grens tot Gent' en tot definitieve vaststelling voor die zone en voor de met toepassing van de Vogelrichtlijn aangewezen speciale beschermingszones 'BE2301235 Durme en Middenloop van de Schelde', 'BE2301336 Schorren en polders van de Beneden-Schelde' en het onderdeel Blokkersdijk van de speciale beschermingszone 'BE2300222 De Kuifeend en Blokkersdijk' van de bijhorende instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten

DE VLAAMSE REGERING,

Gelet op het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijke milieu, artikel 7, vervangen bij het decreet van 19 juli 2002 en gewijzigd bij het decreet van 12 december 2008, artikel 8, artikel 13, §1, gewijzigd bij het decreet van 19 juli 2002, artikel 36bis, §9, ingevoegd bij het decreet van 19 juli 2002 en gewijzigd bij de decreten van 22 april 2005, 19 mei 2006, 7 december 2007 en 12 december 2008, artikel 36ter, ingevoegd bij het decreet van 19 juli 2002 en gewijzigd bij de decreten van 19 mei 2006, 27 april 2007 en 8 mei 2009, en artikel 51, vervangen bij het decreet van 19 juli 2002 en gewijzigd bij het decreet van 30 april 2004;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 17 oktober 1988 tot aanwijzing van speciale beschermingszones in de zin van artikel 4 van de Richtlijn 79/409/E.E.G. van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 24 mei 2002 tot vaststelling van de gebieden die in uitvoering van artikel 4, lid 1, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna aan de Europese Commissie zijn voorgesteld als speciale beschermingszones;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 3 april 2009 betreffende de aanwijzing van speciale beschermingszones en de vaststelling van instandhoudingsdoelstellingen;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 14 december 2012 tot aanwijzing van de speciale beschermingszone 'BE2300006 Schelde- en Durme-estuarium van de Nederlandse grens tot Gent' en tot vaststelling voor die zone en voor de met toepassing van de Vogelrichtlijn aangewezen speciale beschermingszones 'BE2301235 Durme en Middenloop van de Schelde', 'BE2301336 Schorren en polders van de Beneden-Schelde' en het onderdeel Blokkersdijk van de speciale beschermingszone 'BE2300222 De Kuifeend en Blokkersdijk' van de bijhorende instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten, waarmee de Regering het

voorontwerp van instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten voor het desbetreffende gebied principieel heeft vastgelegd;

Gelet op het akkoord van de Vlaamse minister, bevoegd voor de begroting, gegeven op 4 december 2012;

Gelet op het advies 2011-71 van de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen, gegeven op 20 oktober 2011;

Gelet op het gemeenschappelijk advies 06-2012/01-2012, gegeven op 19 januari 2012/27 januari 2012, het gemeenschappelijk advies 21-2012/04-2012, gegeven op 22 maart 2012/30 maart 2012 en het gemeenschappelijk advies 64-2012, gegeven op 28 september 2012, van de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen en de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij;

Gelet op de adviesaanvraag die op 21 december 2011 bij de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen en de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij is ingediend, met toepassing van artikel 9, §1, van het besluit van de Vlaamse Regering van 3 april 2009 betreffende de aanwijzing van speciale beschermingszones en de vaststelling van instandhoudingsdoelstellingen;

Overwegende dat door de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen en door de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij geen advies werd verstrekt binnen de termijnen gesteld door artikel 16, §2, van het decreet van 18 juli 2003 tot regeling van strategische adviesraden;

Overwegende dat de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen op 8 februari 2012 heeft meegedeeld dat de termijn voor advies niet gehaald werd en dat de procedure verdergezet mag worden;

Gelet op de adviesaanvraag die op 21 december 2011 bij de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen is ingediend, met toepassing van artikel 9, §1, van het besluit van de Vlaamse Regering van 3 april 2009 betreffende de aanwijzing van speciale beschermingszones en de vaststelling van instandhoudingsdoelstellingen;

Overwegende dat de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen op 11 januari 2012 beslist heeft geen advies uit te brengen over de voorontwerpen van besluit tot aanwijzing met toepassing van de Habitatrichtlijn van de speciale beschermingszones, zoals door de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen bekrachtigd op 18 januari 2012;

Gelet op het decreet van 7 mei 2004 inzake de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen, artikel 21, dat toestaat dat wordt voorbijgegaan aan de ontstentenis van een akkoord;

Gelet op het advies 53.851/1 t.e.m. 53.886/1 van de Raad van State, gegeven op 18 september 2013, met toepassing van artikel 84, § 1, eerste lid, 1°, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973;

Overwegende dat op grond van artikel 36bis, §9, van het Natuurdecreet de Vlaamse Regering elk gebied dat in aanmerking komt als speciale beschermingszone en dat ze definitief heeft vastgesteld in de zin van artikel 36bis, §6, van het Natuurdecreet, of dat krachtens artikel 36bis, §12, van het Natuurdecreet, geacht wordt definitief te zijn vastgesteld in de zin van artikel 36bis, §6, van het Natuurdecreet, bij besluit als speciale beschermingszone moet aanwijzen; dat ze dat zo spoedig mogelijk moet doen, uiterlijk binnen zes jaar nadat de Europese Commissie het gebied van communautair belang heeft verklaard;

Overwegende dat het gebied 'BE 2300006 Schelde- en Durme-estuarium van de Nederlandse grens tot Gent' dat bij het besluit van de Vlaamse Regering van 24 mei 2002 tot vaststelling van de gebieden die in uitvoering van artikel 4, lid 1, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna aan de Europese Commissie is voorgesteld als speciale beschermingszone, is vastgesteld als gebied dat ter uitvoering van artikel 4.1 van richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde fauna en flora, hierna de Habitatrichtlijn te noemen, door het Vlaamse Gewest aan de Europese Commissie is voorgesteld als speciale beschermingszone en daarom, ingevolge artikel 36bis, §12, van het Natuurdecreet, geacht wordt definitief te zijn vastgesteld in de zin van artikel 36bis, §6, van het Natuurdecreet;

Overwegende dat de Europese Commissie het voormelde gebied van communautair belang heeft verklaard bij beschikking 2004/813/EG van 7 december 2004 tot vaststelling, op grond van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad, van de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio; dat het voormelde gebied moet worden aangewezen als speciale beschermingszone;

Overwegende dat de Europese Commissie evenwel in een per brief van 17 december 2003 overgemaakte eindevaluatie van de aangemelde gebieden, voor habitattype 1130 als conclusie « voldoende » aangegeven had, onder de voorwaarde "mits herziening van de perimeters". Met name dienden volgens de Commissie ook het watersysteem zelf en aansluitende natuurlijke estuariene zones in de afbakening opgenomen te worden om de continuïteit van de levensgemeenschappen langsheen de estuariumgradiënten, zowel longitudinaal als transversaal te verzekeren. Overwegende dat naar aanleiding hiervan de Vlaamse Regering bij een besluit van 15 februari 2008 houdende de definitieve vaststelling van het gebied « Waterzone van het gebied Schelde- en Durme-estuarium van de Nederlandse grens tot Gent » dat in aanmerking komt als speciale beschermingszone in toepassing van de Habitatrichtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 een aantal wijzigingen heeft aangebracht aan de speciale beschermingszone 'BE 2300006 Schelde- en Durme-estuarium van de Nederlandse grens tot Gent';

Overwegende dat de speciale beschermingszones met toepassing van de Habitatrichtlijn, moeten worden aangewezen voor de instandhouding van de habitats uit de bijlage 1 bij het Natuurdecreet en van de soorten uit de bijlage II bij het Natuurdecreet;

Overwegende dat artikel 10 van het besluit van de Vlaamse Regering van 3 april 2009 betreffende de aanwijzing van speciale beschermingszones en de vaststelling van instandhoudingsdoelstellingen, hierna het Procedurebesluit te noemen, de elementen opsomt die een aanwijzingsbesluit moet bevatten; dat overeenkomstig artikel 10 van het Procedurebesluit een voorstel voor toevoegingen of schrappingen van Europees te beschermen habitats en soorten in het aanwijzingsbesluit opgenomen moet worden als dat vereist is op basis van nieuwe wetenschappelijke gegevens; dat bij de rapportering over de staat van instandhouding van de Europees te beschermen soorten en habitats ter uitvoering van artikel 17.1 van de Habitatrichtlijn en tijdens de opmaak van het rapport ter onderbouwing van de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen van 8 mei 2010 als vermeld in artikel 5 van het Procedurebesluit, en het rapport ter onderbouwing van de instandhoudingsdoelstellingen voor dat gebied, vermeld in artikel 8 van het Procedurebesluit, nieuwe wetenschappelijke gegevens zijn verzameld over het voorkomen van Europees te beschermen soorten en habitats in dat gebied en het belang van dat gebied voor het duurzame voortbestaan van die soorten en habitats in Vlaanderen;

Overwegende dat artikel 13 van het besluit van de Vlaamse Regering van 3 april 2009 betreffende de aanwijzing van speciale beschermingszones en de vaststelling van instandhoudingsdoelstellingen, hierna het Procedurebesluit te noemen, de gebieden opsomt die beantwoorden aan het vereiste in artikel 9, §1, eerste lid, punt 1° en punt 2°. De beslissing van de Vlaamse regering van 22 juli 2005 inzake de Langetermijnvisie voor het Schelde-estuarium, met name inzake de Ontwikkelingsschets 2010, het geactualiseerd Sigmaplan ter beheersing van overstromingsrisico's en het behalen van natuurdoelstellingen in het Zeescheldebekken, instandhoudingsdoel stellingen en flankerende maatregelen voor landbouw en plattelandsrecreatie, met name de in bijlage 7 bij deze beslissing opgenomen instandhoudingsdoel stellingen van de gebieden "Schorren en polders van de Beneden-Schelde" (code: BE2301336), "Durme en middenloop van de Schelde" (code: BE2301235), "Schelde- en Durme-estuarium van de Nederlandse grens tot Gent" (code: BE2300006) en "De Kuifeend en Blokkersdijk" (code: BE2300222);

Overwegende dat op grond van artikel 36ter, §1, van het Natuurdecreet ter uitvoering van de Habitatrichtlijn en richtlijn 79/409/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand, hierna de Vogelrichtlijn te noemen, de administratieve overheid binnen de speciale beschermingszones de nodige instandhoudingsmaatregelen neemt die moeten beantwoorden aan de ecologische vereisten van de typen habitats, vermeld in bijlage 1 van het Natuurdecreet, en de soorten, vermeld in de bijlagen II, III en IV van het Natuurdecreet, alsook van de niet in bijlage IV van het decreet genoemde en op het grondgebied van het Vlaamse Gewest geregeld voorkomende soorten trekvogels;

Overwegende dat overeenkomstig artikel 36ter, §1, van het Natuurdecreet de Vlaamse Regering nadere regels kan vaststellen voor de nodige instandhoudingsmaatregel en de ecologische vereisten, alsook een procedure voor de vaststelling van de instandhoudingsdoel stellingen; dat die regels en die procedure zowel gelden voor de gebieden die aangewezen zijn met toepassing van de Vogelrichtlijn, als voor de gebieden die aangewezen zijn met toepassing van de Habitatrichtlijn; dat de Vlaamse Regering van die bevoegdheid heeft gebruikgemaakt bij het Procedurebesluit; dat als een Europees te beschermen gebied, vastgesteld ter uitvoering van de Vogelrichtlijn, en een Europees te beschermen gebied, vastgesteld ter uitvoering van de Habitatrichtlijn, elkaar geheel of gedeeltelijk overlappen, zoals in dit geval, krachtens artikel 8, §1, tweede lid, van het Procedurebesluit, de instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten voor die gebieden ontworpen kunnen worden op basis van een geïntegreerd rapport;

Overwegende dat, krachtens artikel 10 van het Procedurebesluit, voor elk gebied dat moet worden aangewezen als speciale beschermingszone op grond van artikel 36bis, §9, van het Natuurdecreet, het voorontwerp van instandhoudingsdoelstellingen moet worden geïntegreerd in het voorontwerp van aanwijzingsbesluit; dat het besluit dat het gebied 'BE 2300006 Schelde- en Durme-estuarium van de Nederlandse grens tot Gent' aanwijst als speciale beschermingszone de instandhoudingsdoelstellingen voor dat gebied moet bevatten;

Overwegende dat de instandhoudingsdoelstellingen voor een Europees te beschermen gebied worden opgemaakt op basis van een rapport dat de componenten, vermeld in artikel 8 van het Procedurebesluit, bevat; dat in het daarin te formuleren voorstel van instandhoudingsdoelstellingen de prioriteiten worden geïntegreerd; dat waar in het Procedurebesluit prioriteiten zijn gedefinieerd als "een voorrangsorte van instandhoudingsdoelstellingen binnen een Europees te beschermen gebied, gelet op de Europees te beschermen soorten en habitats waarvoor het gebied is aangeduid, gelet op de desbetreffende gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en gelet op de voor dat Europees te beschermen

gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging met betrekking tot de in dat gebied te beschermen soorten en habitats", die 'voorrangsorte van instandhoudingsdoelstellingen' te begrijpen is als de ophijsting van een aantal te nemen acties die inspelen op de naar voren geschoven instandhoudingsdoelstellingen; dat die acties niet per definitie zullen toelaten om alle instandhoudingsdoelstellingen te realiseren, maar dat het prioritair aanpakken ervan een sterke voorkeur geniet;

Overwegende dat, overeenkomstig artikel 9 van het Procedurebesluit, voor de SBZ 'Schelde- en Durme-estuarium, gebieden buiten Sigma en NOP (natuurontwikkelingsplan)' de minister een voorontwerp van instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten vaststelt op basis van 1° het bovenvermelde rapport, 2° een door het Agentschap voor Natuur en Bos opgemaakt verslag over een consultatie, met betrekking tot dat rapport, van de betrokken doelgroepen in het Europees te beschermen gebied in kwestie, 3° het overleg met de gewestelijke overleggroep, bedoel in artikel 3 van het Procedurebesluit, over de in de twee vorige punten vermelde documenten; dat het verslag over de consultatie van de lokale doelgroepen is opgemaakt op 14 juni 2012 en dat het bovenvermelde overleg met de gewestelijke overleggroep heeft plaatsgevonden op 21 februari 2012; 26 juli 2012 en 10 september 2012;

Overwegende dat het Agentschap voor Natuur en Bos, voor de SBZ 'Schelde- en Durme-estuarium, gebieden buiten Sigma en NOP (natuurontwikkelingsplan)' op grond van de besprekingen bij dat overleg, het ontwerprapport, vermeld in artikel 8 van het Procedurebesluit heeft afgewerkt en het rapport heeft overhandigd aan de bevoegde minister op 10 oktober 2012; dat het rapport alle componenten bevat die vereist zijn op grond van artikel 8 van het Procedurebesluit;

Overwegende dat de bevoegde minister, op basis van het haar, voor de SBZ 'Schelde- en Durme-estuarium, gebieden buiten Sigma en NOP (natuurontwikkelingsplan)' op 10 oktober 2012 overhandigde rapport, het bovenvermelde verslag over de consultatie en het bovenvermelde overleg met de gewestelijke overleggroep, het voorontwerp van de instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten voor het gebied heeft vastgesteld;

Overwegende dat het Agentschap voor Natuur en Bos rekening heeft gehouden met de ontvangen adviezen 2011-71, 06-2012/01-2012, 21-2012/04-2012 en 64-2012 van de strategische adviesraden;

Overwegende dat de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen in haar advies 2011-71 suggereert dat de Vlaamse Overheid zich terdege voorbereidt op mogelijke vervolgstappen in lijn met het lopende overlegproces en daarover ook duidelijk communiceert met de overlegpartners;

Overwegende dat het Agentschap voor Natuur en Bos in navolging van het bovenstaand advies in samenwerking met de overlegpartners het overlegproces heeft geëvalueerd en bijgestuurd, in samenwerking met de overlegpartners het implementatietraject heeft uitgewerkt en dat de overlegpartners actief betrokken werden in de werkgroepen rond bestaande kwesties;

Overwegende dat de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen in haar advies 2011-71 voorstelt om de aanbevelingen van de WTC verder door te vertalen;

Overwegende dat het Agentschap voor Natuur en Bos in navolging van het bovenstaand advies in samenwerking met de overlegpartners vijf kwestie-werkgroepen opstartte die een aantal steeds weerkerende kwesties dienden op te lossen, dat de Vlaamse Overleggroep besliste de referentiewaarden niet te wijzigen tijdens het huidige proces, gezien dit een voor Europe juridisch onaanvaardbaar uitstel voor de goedkeuring van de instandhoudingsdoelstellingen en prioritair

inspanningen zou teweegbrengen, dat in het voorjaar 2013 een WBC rond de referentiewaarden wordt opgestart, waarna deze in functie van de eventuele herziening van de doelstellingen ikv de monitoring en zesjaarlijkse rapportering en evaluatie door de EC, al dan niet bijgesteld kunnen worden; dat de gewijzigde instandhoudingsdoelstellingen door de WTC opnieuw bekeken werden en de conclusie van de WTC hierover voorwaardelijk gunstig was;

Overwegende dat de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen in haar advies 2011-71 vraagt dat er werk wordt gemaakt van een uitvoeringsplan in overleg met de doelgroepen, zodat het voor de betrokken actoren duidelijk is wie welke doelen waar en wanneer moet realiseren;

Overwegende dat het Agentschap voor Natuur en Bos in navolging van het bovenstaand advies in samenwerking met de overlegpartners een implementatienota heeft opgesteld, waarin de krachtlijnen van de realisatie werden vastgelegd en dat er voor de figuur van een Natura 2000 management plan per speciale beschermingszone gekozen wordt;

Overwegende dat de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen en de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij in hun gemeenschappelijk advies 06-2012/01- 2012 vragen dat het overleg over de algemene aandachtspunten bij voorkeur voor eind 2012 gebeurt, bijvoorbeeld binnen de werkgroepen die de kwesties behandelen;

Overwegende dat het Agentschap voor Natuur en Bos in navolging van het bovenstaand advies in samenwerking met de overlegpartners de verwerking van de algemene aandachtspunten heeft geïntegreerd in de werking van de vijf opgestarte kwestie-werkgroepen en dat de betrokken sectoren na de resultaten van de kwestie- werkgroepen en de andere overlegfora, een samenvatting van de nog relevante aandachtspunten voor de implementatie hebben ingediend, dewelke aan de Vlaamse regering worden overgemaakt in de 'standpuntennota';

Overwegende dat de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen en de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij in hun gemeenschappelijk advies 06-2012/01- 2012 vragen dat bij een gefaseerde evaluatie van de IHD (ten minste) volgende punten in onderlinge afweging mee in rekening gebracht worden: socio-economische toets, algemene impact van ruimtebeslag beperken, voldoende waarborgen van de lokale gunstige staat van instandhouding in het belang van het behoud van het areaal, belang van een robuust doelenkader als buffer voor de dynamiek van de open ruimte;

Overwegende dat het Agentschap voor Natuur en Bos in navolging van het bovenstaand advies in samenwerking met de overlegpartners zowel bij de totstandkoming van de gewestelijke en specifieke instandhoudingsdoelstellingen als bij de optimalisatie van de specifieke instandhoudingsdoelstellingen binnen de werkgroep kalibratie, deze punten in overweging genomen hebben en overwegende dat niet voor elk Europees te beschermen habitat of soort dat voor een speciale beschermingszone is aangemeld of binnen een speciale beschermingszone voorkomt, er gestreefd moet worden naar een lokaal goede staat van instandhouding;

Overwegende dat de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen en de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij in hun gemeenschappelijk advies 06-2012/01- 2012 vragen een sluitende timing op te stellen met prioriteiten voor het vastleggen van de IHD voor alle SBZ-V;

Overwegende dat het Agentschap voor Natuur en Bos in navolging van het bovenstaand advies in samenwerking met de overlegpartners een

implementatienota heeft opgesteld, waarin een timing met prioriteiten voor het vastleggen van de S-IHD voor alle SBZ-V werd opgenomen;

Overwegende dat de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen en de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij in hun gemeenschappelijk advies 06-2012/01- 2012 vragen dat de problematiek rond de kalibratie van doelstellingen binnen de werkgroep kalibratie wordt behandeld, waarbij een duidelijke afweging met de lokale socio-economische context bij de kalibratie en de implementatie van de bosdoelstellingen wordt benadrukt;

Overwegende dat het Agentschap voor Natuur en Bos in navolging van het bovenstaand advies in samenwerking met de overlegpartners in de werkgroep kalibratie de doelstellingen heeft gekalibreerd op verschillende manieren en dat hierbij de socio-economische context en de wensen van de doelgroepen in overweging werden genomen binnen de ecologische randvoorwaarden van de Habitat- en Vogelrichtlijn en dat ten gevolge van deze oefening de doelstellingen zijn geoptimaliseerd;

Overwegende dat de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen en de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij in hun gemeenschappelijk advies 06-2012/01- 2012 vragen dat het gebruik van vorken voor de doelstellingen verwijzen naar de lopende kalibratie- en de implementatiefase van het IHD-proces en Inzake recreatie wijzen op het belang van een passende beoordeling, die de verenigbaarheid van geplande activiteiten en de S-IHD moet nagaan;

Overwegende dat in voorliggend rapport geen vorken werden gehanteerd en overwegende dat inzake de verwijzing naar de Passende beoordeling in de kwestie-werkgroep Passende beoordeling in samenwerking met de overlegpartners het instrument Passende beoordeling verder werd uitgewerkt;

Overwegende dat de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen en de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij in hun gemeenschappelijk advies 06-2012/01- 2012 vragen aan ANB en INBO om na te gaan of: (1) de S-IHD het behoud van het areaal van Europees beschermde soorten en habitats voldoende verzekeren; en (2) de metapopulatie-criteria voldoende vervat zijn in de S-IHD;

Overwegende dat het Agentschap voor Natuur en Bos in navolging van punt 1 van het bovenstaand advies bevestigt dat bij het plaatsen van doelen bij de specifieke instandhoudingsdoelstellingen maximaal rekening gehouden werd met het behoud van areaal in kritische randhokken, dat in navolging van punt 2 van het bovenstaand advies reeds bij de opmaak van de Gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen rekening is gehouden met de metapopulatiebenadering, dat bij het plaatsen en bij de optimalisatie van de doelstellingen binnen de kalibratiewerkgroep gestreefd werd naar de creatie van grote kernen voor bronpopulaties voor fauna en dat het streven naar grote kernen ook werd vertaald volgens het principe "zuinig ruimtegebruik";

Overwegende dat de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen en de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij in hun gemeenschappelijk advies 06-2012/01- 2012 vragen om tegen eind 2012 een concreet plan van aanpak uit te werken om de LSVI-tabellen aan te vullen met kensoortvereisten;

Overwegende dat het Agentschap voor Natuur en Bos in navolging van het bovenstaand advies in samenwerking met de doelgroepen een plan van aanpak heeft opgemaakt tot wijziging van de LSVI, waarin ook de aanvulling met de kensoortvereisten wordt opgenomen, dat dit plan van aanpak is opgenomen in de implementatienota;

Overwegende dat de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen en de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij in hun gemeenschappelijk advies 06-2012/01- 2012 het belang van grensoverschrijdend overleg benadrukken;

Overwegende dat het Agentschap voor Natuur en Bos in navolging van het bovenstaand advies benadrukt dat tijdens de implementatiefase overleg met alle betrokkenen zal gebeuren, dus ook grensoverschrijdend overleg indien dit opportuun is om een optimalisatie van inspanningen en resultaat te verkrijgen;

Overwegende dat dé Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen en de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij in hun gemeenschappelijk advies 06-2012/01- 2012 ervoor pleiten dat er snel antwoord gegeven wordt op de vraag op welke manier het beheer in bestaande natuur- en bosgebieden zal geoptimaliseerd worden. Het principe "de sterkste schouders dragen de zwaarste lasten" moet meer duidelijkheid krijgen;

Overwegende dat het Agentschap voor Natuur en Bos in navolging van het bovenstaand advies in samenwerking met de overlegpartners een implementatienota heeft opgesteld, waarin de krachtlijnen van de realisatie werden vastgelegd, waarin werd uitgewerkt op welke wijze het beheer in bestaande natuur- en bosgebieden zal geoptimaliseerd worden en waarin het principe "de sterkste schouders dragen de zwaarste lasten" verder werd verduidelijkt;

Overwegende dat de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen en de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij in hun gemeenschappelijk advies 64-2012 suggereren dat het duidelijk geografisch lokaliseerbaar probleem van de drinkwatervoorziening in principe gebiedsgericht oplosbaar moet zijn;

Overwegende dat het Agentschap voor Natuur en Bos in navolging van het bovenstaand advies in samenwerking met de overlegpartners bij de optimalisatie van de instandhoudingsdoelen binnen de werkgroep kalibratie, het belang van de drinkwaterwinningen en de socio-economische context in overweging genomen heeft en dat tijdens de implementatiefase gebiedsgericht oplossingen gezocht zullen worden voor eventuele resterende problemen;

Overwegende dat de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen en de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij in hun gemeenschappelijk advies 64-2012 van oordeel zijn dat in gebieden met groene bestemmingen of in eigendom van een bovenlokale overheid er gekozen moet worden om in die gebieden maximale, bijhorende aantallen vogelsoorten als doelstelling op te nemen in het licht van zuinig ruimtegebruik, efficiëntie en "sterkste schouders, zwaarste lasten";

Overwegende dat het Agentschap voor Natuur en Bos in navolging van het bovenstaand advies in samenwerking met de overlegpartners binnen de kalibratiewerkgroep via het principe 'sterkste schouders-zwaarste lasten' de doelstellingen zo veel mogelijk binnen de terreinen van de terreinbeherende verenigingen en overheden heeft gealloceerd, dat deze terreinen in het algemeen terreinen met groene bestemmingen zijn, dat door de toepassing van het 'principe zuinig ruimtegebruik' ook de soortendoelstellingen hierdoor maximaal aan deze terreinen werden toegewezen, dat het Agentschap voor Natuur en Bos er op wijst dat een maximale toewijzing van doelstellingen louter op basis van eigendom en bestemming ingaat tegen het principe zuinig ruimtegebruik, tegen de juridische bepalingen uit onder meer de habitatrichtlijn en tegen de ecologische vereisten van de soorten en dat soorten alleen maar tot doel kunnen gesteld worden indien er geschikt leefgebied voorkomt of een geschikt leefgebied binnen mogelijk is, waarbij ook rekening moet gehouden worden met de meta-populatiecriteria;

Overwegende dat de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen en de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij in hun gemeenschappelijk advies 64-2012

vragen om de afgesproken werkwijze rond kwaliteitsnormen voor habitats te volgen;

Overwegende dat het Agentschap voor Natuur en Bos in navolging van het bovenstaand advies in samenwerking met de overlegpartners binnen de Vlaamse Overleggroep heeft afgesproken om de bedoelde habitatspecifieke kwaliteitsnormen te actualiseren en in samenwerking met de overlegpartners deze kwaliteitsnormen geherformuleerd heeft, dat deze geherformuleerde kwaliteitsnormen in voorliggend besluit werd opgenomen;

Op voorstel van de Vlaamse minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

Artikel 1. Dit besluit voorziet in de gedeeltelijke omzetting van artikel 4.4 van richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.

Art. 2. Het op de bijlage 1 met de code 'BE 2300006 aangemerkte gebied, genaamd Schelde- en Durme-estuarium van de Nederlandse grens tot Gent', en gelegen in de gemeenten Antwerpen, Berlare, Beveren, Bornem, Dendermonde, Destelbergen, Hamme, Kruibeke, Laarne, Lier, Lokeren, Melle, St-Amands, Temse, Waasmunster, Wetteren, Wichelen, Willebroek, Zele en Zwijndrecht wordt aangewezen als speciale beschermingszone ter uitvoering van artikel 36bis, §9, van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, hierna het Natuurdecreet te noemen, overeenkomstig de bepalingen van artikel 10 van het Procedurebesluit.

Ruimtelijk zijn er vier ecotoopclusters:

1° De ecotoopclusters 'estuarium' en 'wetlands' beslaan het grootste deel van het Zeeschelde-ecosysteem en werden opgenomen in de IHD voor de Zeeschelde (IHD-Z) en het geactualiseerde Sigmabplan. De totale oppervlakte binnen de habitattypes die onder estuaria vallen, beslaan actueel ca. 4680 ha, waarvan ca. 3460 ha water (vaargeul). Het estuarien gedeelte is een uitgesproken dynamisch milieu met veel gradiëntsituaties (zoet-zout overgangen, slik-schor, ...). Het voedselweb in een estuarium is uitermate complex en maakt de basis uit van het gehele estuariene ecosysteem. Wetlands daarentegen zijn gebonden aan alluviale valleigronden en liggen grotendeels binnendijs (aan de landzijde). Typische terrestrische habitats zijn hier schrale hooilanden, natte ruigtes, plaatselijk eutrofe, zeer plaatselijk drijftillen en overgangsveen en alluviale bossen. Europees beschermde soorten die hier hun leefgebied vinden zijn Kleine modderkruiper, Bittervoorn, Kamsalamander, Poelkikker, Gevlekte witsnuitlibel en Bever en vele Europees beschermde vogelsoorten : Ijsvogel, Roerdomp, Bruine kiekendief, Kwartelkoning, Woudaap, Blauwborst, Kwak, Lepelaar, Porseleinhoen, Kluut, Purperreiger, Waterrietzanger en de doortrekkende en overwinterende watervogels Pijlstaart, Wintertaling, Krakeend, Bergeend, Slobeend en Kokmeeuw.

2° De derde en vierde ecotoopcluster, 'boslandschap' en ' grasland en moeraslandschap in beek en riviervalleien met plaatselijke overgangen naar alluviaal bos' liggen buiten de Sigmagebieden en het NOP (Natuurontwikkelingsplan) en zijn niet getijdegeboden. Deze bestaan uit de laagveengebieden de Damvallei (deelgebieden 43-46) en de Daknamse meersen (deelgebied 56), de Warandeduinen (deelgebied 42, landduin en bos), de eerder bosrijke gebieden het Moer/eikenvliet (deelgebied 29) en het Coolhembos

(deelgebied 55) en het open landschap van het gebied Gebuispolder (deelgebied 53).

Binnen het boslandschap komt hier ca 135 ha boshabitats voor, met de alluviale bostypes als hoofdmoot.

Binnen de laagveengebieden komen glanshavergraslanden, natte ruigte, drijftillen en voergangsveen en eutrofe plassen voor, plaatselijk in overgang naar alluviaal bos.

Art. 3.

§1. Het gebied 'BE2300006 Schelde- en Durme-estuarium van de Nederlandse grens tot Gent' wordt als speciale beschermingszone aangewezen voor de onderstaande habitats van bijlage I van het Natuurdecreet, met vermelding van hun Natura2000-code, waarbij het teken "*" aangeeft dat het een prioritaire habitat betreft in de zin van de Habitatrichtlijn:

1° 1130 - Estuaria;

2° 1310 - Eenjarige pioniervegetaties van slik- en zandgebieden met *Salicornia*-soorten en andere zoutminnende planten;

3° 1320 - Schorren met slijkgrasvegetatie (*Spartinion maritimae*);

4° 1330 - Atlantische schorren (*Glaucopuccinellietalia maritimae*);

5° 2310 - Psammofiele heide met *Calluna*- en *Genista*-soorten;

6° 2330 - Open grasland met *Corynephorus*- en *Agrostis*-soorten op landduinen;

7° 3140 - Kalkhoudende oligo-mesotrofe wateren met bentische *Chara* spp. Vegetaties;

8° 3150 - Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type *Magnopotamion* of *Hydrocharition*;

9° 3270 - Rivieren met slikoevers met vegetaties behorend tot het *Chenopodietum rubri* p.p. en *Bidention* p.p.;

10° 6230* - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa);

11° 6410 - Grasland met *Molinia* op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (*Eu-Molinion*);

12° 6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones;

13° 6510 - Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*);

14° 7140 - Overgangs- en trilveen;

15° 9120 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met *Ilex* en soms ook *Taxus* in de ondergroei (*Quercion robori-petraeae* of *Ilici-Fagenion*);

16° 9160 - Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eikenhaagbeukbossen behorend tot het *Carpinion betuli*;

17° 91E0* - Alluviale bossen met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*).

§2. Het gebied 'BE2300006 Schelde- en Durme-estuarium van de Nederlandse grens tot Gent' wordt als speciale beschermingszone aangewezen voor de onderstaande soorten van bijlage II van het Natuurdecreet:

1° Bittervoorn - *Rhodeus sericeus amarus*;

2° Europese bever – *Castor fiber*;

- 3° Fint – *Alosa fallax fallax*;
- 4° Gevlekte witsnuitlibel – *Leucorrhina pectoralis*;
- 5° Ingekorven vleermuis – *Myotis emarginatus*;
- 6° Kamsalamander – *Triturus cristatus*;
- 7° Kleine modderkruiper – *Cobitis taenia*;
- 8° Meervleermuis – *Myotis dasycneme*;
- 9° Rivierprik – *Lampetra fluviatilis*.

Art. 4. Overeenkomstig de bepalingen van artikel 9, §1, van het besluit van de Vlaamse Regering van 3 april 2009 betreffende de aanwijzing van speciale beschermingszones en de vaststelling van instandhoudingsdoelstellingen, worden de instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten van de gebieden 'BE2300006 Schelde- en Durme-estuarium van de Nederlandse grens tot Gent', 'BE 2301235 Durme en Middenloop van de Schelde', 'BE 2301336 Schorren en polders van de Beneden-Schelde' en het deel Blokkersdijk van 'BE2300222 De Kuifeend en Blokkersdijk', vermeld in bijlage 2 vastgesteld.

Art. 5. De Vlaamse minister, bevoegd voor de landinrichting en het natuurbehoud, is belast met de uitvoering van dit besluit.

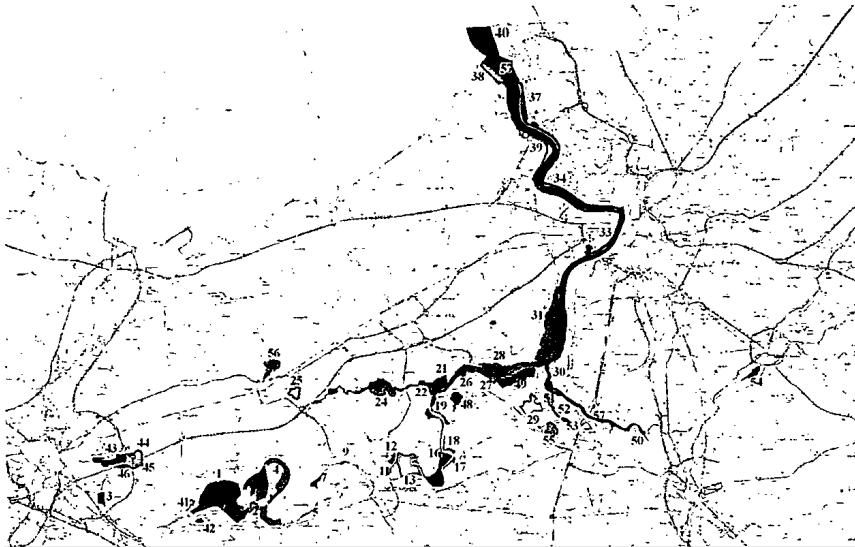
De minister-president van de Vlaamse Regering,

Kris PEETERS

De Vlaamse minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur,

Joke SCHAUVLIEGE

Bijlage 1. Situering van de speciale beschermingszone met de code BE 2300006, genaamd 'Schelde- en Durme-estuarium van de Nederlandse grens tot Gent'

Gezien om gevoegd te worden bij het besluit van de Vlaamse Regering tot aanwijzing met toepassing van de Habitatrichtlijn van de speciale beschermingszone 'BE2300006 Schelde- en Durme-estuarium van de Nederlandse grens tot Gent' en tot definitieve vaststelling voor die zone en voor de met toepassing van de Vogelrichtlijn aangewezen speciale beschermingszones 'BE2301235 Durme en Middenloop van de Schelde', 'BE2301336 Schorren en polders van de Beneden-Schelde' en het onderdeel Blokkersdijk van de speciale beschermingszone 'BE2300222 De Kuifeend en Blokkersdijk' van de bijhorende instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Kris PEETERS

De Vlaamse minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur,

Joke SCHAUVLIEGE

Bijlage 2. De instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten van de speciale beschermingszones met de code BE2300006, genaamd 'Schelde- en Durme-estuarium van de Nederlandse grens tot Gent', en met de code BE2301235, genaamd 'Durme en Middenloop van de Schelde' en het deel Blokkersdijk met de code BE2300222, genaamd 'De Kuifeend en Blokkersdijk'

I. Instandhoudingsdoelstellingen

Legende	
Symbool	Omschrijving
↑	Het doel is een stijging van oppervlakte of populatiegrootte of een verbetering van de kwaliteit.
=	Het minimale doel is het behoud van de oppervlakte of populatiegrootte of het behoud van de kwaliteit.

In onderstaande tabel met de instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied worden doelstellingen voor enerzijds het gedeelte dat habitatrichtlijngebied is en anderzijds het gedeelte dat 'zuiver vogelrichtlijngebied' (lees enkel vogelrichtlijngebied maar geen habitatrichtlijngebied) is, niet onderscheiden, maar geïntegreerd. Aan de drie criteria die tegelijk vervuld dienen te zijn om deze doelen voor beide ruimtelijk afgebakende gebieden van elkaar te onderscheiden, werd immers niet voldaan. De drie criteria zijn:

- het zuiver vogelrichtlijngebied handelt over een relevante oppervlakte;
- het betreft in dit gebied relevante doelstellingen en;
- de doelstellingen die in het gedeelte dat zuiver vogelrichtlijngebied is, gerealiseerd dienen te worden, zijn (reeds in dit stadium) bekend.

Hieronder werden 2 tabellen ingevoegd :

1^e) die de **IHD-Zeeschelde** (IHD-Z) beschrijft en een

2^e) die de **IHD van de gebieden buiten het Sigma en NOP opgenomen in rapport 13** 'zandleemstreek' beschrijven.

I. 1^e) Instandhoudingsdoelstellingen voor de IHD-Zeeschelde (SBZ gebieden 'BE2300006 Schelde- en Durme-estuarium van de Nederlandse grens tot Gent' en tot vaststelling voor die zone en voor de met toepassing van de Vogelrichtlijn aangewezen speciale beschermingszones 'BE 2301235 Durme en Middenloop van de Schelde', 'BE 2301336 Schorren en polders van de Beneden-Schelde' en het deel Blokkersdijk van 'BE2300222 De Kuifeend en Blokkersdijk')

Habitats

De voorkomende habitattypes worden opgesplitst in twee grote landschapstypes: het estuarium en de terrestrische wetlands.

Estuarium

De Habitatrichtlijn onderscheidt meerdere habitattypes binnen estuaria waarvan de volgende in het Belgisch deel van het Schelde-estuarium voorkomen¹:

- habitatype 1130: Estuaria
- habitatype 1310: Eenjarige pioniersvegetaties van slik- en zandgebieden met *Salicornia* spp. en andere zoutminnende soorten
- habitatype 1320: Schorren met slijkgrasvegetatie (*Spartinion maritimae*)
- habitatype 1330: Atlantische schorren (*Glauco-Puccinellietalia maritimae*)
- habitatype 3270: Rivieren met slikoevers met vegetaties behorend tot het *Chenopodietum rubri* p.p. en *Bidention* p.p
- habitatype 6430: Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones, subtype verbond van harig wilgenroosje.
- habitatype 91E0: Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), subtype zachthoutoobos.

¹ De SBZ BE2300006 is ook aangemeld voor habitatype 1140 'Bij eb droogvallende slikwadden en zandplaten'. De slikken en platen in de Zeeschelde worden echter niet tot dit habitatype gerekend omdat ze niet rechtstreeks door zeewater worden beïnvloed. De slikken ressorteren wel onder habitatype 1130.

De totale oppervlakte van deze habitattypes binnen de SBZ's bedraagt momenteel ca. 4680 ha², waarvan ca. 3460 ha water (vaargeul), 640 ha schor en 530 ha slik. In de brakke zone komen op het schor pioniervegetaties van de habitattypes 1310 en 1320 voor op een zeer beperkte oppervlakte (resp. 0.6 en 0.1 ha). Het habitatype 1330 'Atlantische schorren' is iets algemener (48.9 ha); hieronder vallen de brakke schorvegetaties gedomineerd door zeebies en strandkweek en de zilte graslanden. De climaxvegetatie in brakwaterschorren, rietland, valt niet onder dit type. Habitatype 3270 is typisch voor de zoete zone, het zou een oppervlakte bedekken van 1.7 ha maar is door zijn zoomvormige voorkomen zeer moeilijk kwantificeerbaar. Een deel van de ruigtevegetaties op de zoete schorren wordt tot habitatype 6430 gerekend (39 ha), het betreft het subtype 'verbond van harig wilgenroosje'. De wilgenbossen en -struwelen op de zoete schorren worden tot het habitatype 91E0 gerekend, meer bepaald het subtype zachthoutooibos of wilgenvloedbos. Ze nemen meer dan een derde van de totale schoroppervlakte in (250 ha). De subtidale habitattypes worden in de habitatrichtlijn niet specifiek benoemd. Ook de slikken en zandplaten in het brakke en zoete deel van het estuarium, en een deel van de zoete schorvegetaties (riet, ruigten (zonder harig wilgenroosje) en pioniersvegetaties met biezen) en van de brakke schorvegetaties (climaxvegetatie van riet) worden niet als specifiek habitatype benoemd. Deze vegetatietypes vallen wel onder het op landschapsniveau gedefinieerde habitatype 1130 'Estuaria'. De SBZ Schelde- en Durme-estuarium van de Nederlandse grens tot Gent is essentieel voor de instandhouding van habitattypes 1130, 1330, 6430 (subtype 'verbond van harig wilgenroosje') en 91E0 (subtype zachthoutooibos) in Vlaanderen, zeer belangrijk voor habitattypes 1320 en 3270 en belangrijk voor habitatype 1310.

Estuaria zijn verbrede riviermondingen waarlangs getijden binnendringen en waar zoet en zout water zich mengen. Het getij dringt op de Schelde door tot aan de sluizen in Gent (Merelbeke), maar ook op de zijrivieren Rupel, Nete, Kleine Nete (tot Grobbendonk), Grote Nete (tot Ittegem), Dijle (tot Mechelen), Zenne (tot Zemst) en de Durme (tot Lokeren). Estuaria zijn uitgesproken gradiëntmilieus. Het Schelde-estuarium wordt gekenmerkt door een ononderbroken zoet-zoutgradiënt, met zoet water tussen Gent en Temse en op de zijrivieren, licht brak water tussen Temse en Antwerpen en op de Rupel en brak water tussen Antwerpen en de grens. De zoutwaterzone bevindt zich verder stroomafwaarts op de Westerschelde. Het zoutgehalte van het water schommelt met het getij, de weersomstandigheden en de seizoenen. Het zoutgehalte en haar schommelingen zijn zeer bepalend voor het voorkomen van habitattypes en soorten in het estuarium. Naaste deze zoet-zoutovergang, zijn ook de overgangen tussen diep en ondiep water en intertidaal gebied zeer belangrijk. In het estuarium onderscheiden we het pelagiaal, het slik en het schor. Het pelagiaal of het subtidale gebied staat steeds onder water zelfs bij extreem laag tij. Het intertidale gebied bestaat uit slik, de onbegroeide zone met slib of zand die bij laag water droog valt maar bij elk hoog tij overstroomt en schor, de begroeide zone van het intergetijdegebied die niet bij elk getij overstroomt.

Het voedselweb van het estuarium, een fundamenteel onderdeel van het ecosysteem, is zeer complex. Primaire productie door fytoplankton in het water, bodemalgen op het slik en hogere planten op de schorren vormt de basis van het voedselweb, samen met organisch materiaal aangevoerd via de bovenlopen. Zij dienen tot voedsel van zoöplankton, bodemdieren (benthos) en andere ongewervelden, vissen en op het

² Dit is de totale oppervlakte van het habitatype 1130 'Estuaria' dat op landschapsniveau is gedefinieerd. Volgens de in de gIHD gehanteerde definitie van estuaria ressorteren de andere estuariene NATURA2000-habitattypen onder dit overkoepelend type.

schor grazende dieren zoals ganzen, schapen en koeien. Zoöplankton, bodemdieren en ongewervelden vallen op hun beurt ten prooi aan predatoren (vogels, vissen...). Het voedselweb is erg verschillend naargelang het zoutgehalte van het water. In zout water vormen fytoplankton en kiezelwieren de basis. In de brakke zone is detritus (in het water zwevende of bezonken organische deeltjes) zeer belangrijk. De afbraak van dit organisch materiaal gecombineerd met een beperkte primaire productie (zuurstofproductie) leidt soms tot lage zuurstofconcentraties. In het sterk vervuilde water van de zoete zone profiteerden vroeger bacteriën van de aangevoerde voedingsstoffen, waardoor het zuurstofverbruik erg hoog lag. Recent is de waterkwaliteit er verbeterd en zorgt primaire productie van fytoplankton voor hogere zuurstofconcentraties in het water maar ook voor mogelijke algenbloei.

Estuaria zijn van nature zeer dynamische systemen. De hydrodynamiek, als gevolg van afvoer en getij, veroorzaakt voortdurend geomorfologische veranderingen. Sedimentatie- en erosieprocessen wisselen elkaar af in ruimte en tijd. In een niet sediment gelimiteerd systeem zoals de Zeeschelde treedt lokaal sedimentatie op waardoor slikken en platen kunnen ontstaan en verder ophogen. Dit proces wordt sterk versneld als het slik gekoloniseerd wordt door pionierplanten. Verdere sedimentatie en begroeiing leiden op den duur tot het ontstaan van schorren die niet meer dagelijks overstromen. Op deze schorren doorloopt de vegetatie verschillende stadia en kan op termijn een climaxvegetatie ontstaan, rietlanden in het brakke en wilgenvloedbos in het zoete deel van het estuarium. Wijzigingen in de hydrodynamiek of geomorfologie van het riviersysteem of extreme events (stormen) kunnen leiden tot erosie van bestaande schorren waarna de schorontwikkeling opnieuw kan starten (Van De Koppel et al., 2005; Van Der Wal et al., 2008). Op de wijze ontstaat een dynamisch evenwicht waarin steeds alle successiestadia aanwezig zijn.

Menselijke ingrepen zoals inpolderingen, rechttrekkingen en verruiming van de vaargeul hebben een ingrijpende impact op de hydro- en morfodynamische processen van het estuarium (Cox et al., 2003; Van Der Wal et al., 2008). Direct habitatverlies tussen 1850 en 1950 was in de eerste plaats te wijten aan rechttrekkingen en inpolderingen. Hierdoor nam de beschikbare ruimte voor estuariene processen af. Bovendien veroorzaakten infrastructuurwerken (strekdammen e.d.), verhoging van baggervolumes en zandwinningen, en morfologische veranderingen in de Westerschelde na 1950 een sterke toename van het vloedvolume en daarmee gepaard gaand een verhoging van de getijamplitude en de getijenergie. Het gemiddelde hoog water is de voorbije 150 jaar over het volledige estuarium gestegen met 1 tot 1.5 m. Door de hoge sedimentgehalten in de Schelde hoogden de schorren mee op, waardoor de helling tussen geul en schor steiler werd. Dit veroorzaakt, in combinatie met een verhoogde getijenergie, erosie van schor, slik en ondiepe sublitorale zones en zorgt voor bijkomend habitatverlies en het ontstaan van schorkliffen (Van Braeckel et al., 2006).

Andere knelpunten die het estuarien ecosysteem negatief beïnvloeden zijn een periodiek te hoge zoetwaterafvoer, een slechte waterkwaliteit en een sterke lichtlimitatie. De hoge zoetwaterafvoer bij piekdebieten wordt veroorzaakt door het verhoogd aandeel van verharde oppervlakte en cultuurland in het stroomgebied en door structurele ingrepen in de waterlopen van het stroomgebied gericht op een snelle afvoer van water. De verhoogde toevoer van zoet water bij piekdebieten veroorzaakt het afsterven van weinig mobiele brakwater(benthos)soorten en het versneld uitspoelen van zoetwater planktongemeenschappen naar de brakke zone waar ze afsterven (Van den Bergh et al., 2003b). De waterkwaliteit van de Zeeschelde is de laatste jaren sterk verbeterd, maar ook nu nog is er nergens in het

estuarium sprake van een goede chemische of ecologische toestand volgens de criteria van de Kaderrichtlijn Water (Anonymus, 2010). In de jaren '70 en '80 van vorige eeuw was de waterkwaliteit in de Zeeschelde erg slecht, zeker in het zoete deel. Zeer hoge organische belasting leidde tot zeer lage zuurstofconcentraties, waardoor de rivier zo goed als dood was. Bovendien bevatte het water in die tijd ook aanzienlijke hoeveelheden toxische stoffen (o.a. zware metalen, organische pollutanten...). In de Westerschelde was de situatie iets beter door menging met properder en zuurstofrijker zeewater. Door inspanningen in de waterzuivering is de waterkwaliteit in het estuarium in de jaren '90 verbeterd. Zowel de hoeveelheid toxische stoffen als de hoeveelheid voedingsstoffen namen sterk af en de zuurstofconcentratie nam toe (Soetaert et al., 2006). Toch stromen er nog steeds zeer veel voedingsstoffen naar het estuarium wat tot algenbloei leidt. Het verbeterde zuurstofklimaat leidt ook tot een terugkeer, een toename en verschuivingen in de soortensamenstelling van bodembewonende dieren. Als in de zoete zone van de Zeeschelde opnieuw een gezonde populatie zoöplankton tot ontwikkeling komt, kunnen deze diertjes de algenbloei mee onder controle houden. Als er zuurstof en plankton in de Schelde zit, zal ook het visbestand toenemen. Een ontwikkeling die nu al merkbaar is. De beperkte primaire productie in de periode van zware vervuiling zou verklaard kunnen worden door limitering van de algengroei door de zeer lage zuurstofgehalten of hoge ammoniumconcentraties (Cox et al., 2009), maar ook door een beperkte beschikbaarheid van licht in het troebele Scheldewater (Van den Bergh et al., 2003b).

De instandhoudingsdoelstellingen op systeemniveau (IHD-Z) zijn gericht op het oplossen van deze knelpunten. Een verbeterde waterkwaliteit ($> 5 \text{ mg O}_2\text{l}^{-1}$ in zomer en $> 6 \text{ mg O}_2\text{l}^{-1}$ in winter) en meer ruimte voor het estuarium moet een robuust en duurzaam hydrodynamisch, geomorfologisch en ecologisch functioneren verzekeren. Aan de hand van de ecologische draagkracht van het slik voor ongewervelde bodemdieren (als voedsel voor vogels en vissen) werd berekend dat een bijkomende oppervlakte van 500 ha slik nodig is ten opzichte van de situatie in 2005 (Adriaensen et al., 2005b; Van Damme et al., 2010). Daarnaast werd berekend dat, bij de toenmalige (2005) waterkwaliteit, een bijkomende oppervlakte schor van 1500 ha nodig is ten opzichte van de situatie in 2005 om te voorkomen dat de primaire productie in het estuarium gelimiteerd wordt door te lage siliciumgehalten (Adriaensen et al. 2005). Een tekort aan opgelost silicium in combinatie met een overschot aan voedingsstoffen veroorzaakt verschuivingen in fytoplanktongemeenschappen, het belang van kiezelwieren (die silicium nodig hebben) neemt af. Dit werkt algenbloei (van niet-kiezelwieren) in de hand. Schorren zijn in het zomerhalfjaar, op het moment dat het siliciumtekort optreedt, een belangrijke bron voor biologisch beschikbaar silicium in het estuarium (Struyf, 2005). Bij de bepaling van het maximaal ecologisch potentieel (MEP) voor habitatarealen voor de Kaderrichtlijn Water berekenden Brys et al. (2005) met een hydromorfologische benadering veel grotere oppervlakten slik en schor. De oppervlaktedoelstellingen van de IHD-Z voor slik en schor kunnen dus beschouwd worden als een absoluut minimum om een robuust en duurzaam functionerend estuarium te creëren (Adriaensen et al., 2005a). Deze oppervlaktedoelstellingen, met name de toename van het slikareaal met 500 ha en van het schorareaal met 1500 ha, werden in het Meest Wenselijke Alternatief (MWeA) van het Geactualiseerde Sigmaplan geografisch gealloceerd (Anonymus, 2005). Naast de noodzakelijke toename van de estuariene habitats is ook de aanleg van overstromingsgebieden langs de niet getijgebonden zijrivieren noodzakelijk om piekafvoer van zoet water op te vangen.

Op basis van een uitgebreid multidisciplinair onderzoek (met o.a. maatschappelijke kosten-batenanalyse, een landbouweffectrapport, een ecologische potentieanalyse) werden in het geactualiseerde Sigmaplan gebiedskeuzes gemaakt waarbij de veiligheidsfunctie

(overstromingsgebieden) maximaal gecombineerd werd met de ecologische functie (estuariene natuur onder vorm van GOG-GGG's³ en ontpolderingen). De IHD-Z formuleert ook doelen voor soorten. Doelen voor gewone zeehond, otter, overwinterende en doortrekkende watervogels, vissen en rondbekken en een aantal broedvogels zijn in grote mate afhankelijk van de 5- en oppervlakte doelstellingen op systeemniveau.

De subtidale habitattypes, inclusief de vaargeul, zijn essentieel als leefgebied voor de soorten fint en rivierprik en als foerageergebied voor de overwinterende vogelsoorten tafeleend en kuifeend. De slikken (en in mindere mate de schorren en het pelagiaal) zijn essentiële foerageergebieden voor de doortrekkende en overwinterende vogelsoorten kluut, pijlstaart, wintertaling, krakeend en bergeend. Het getijdegebied vormt voor zowel broedende als doortrekkende lepelaars een essentieel foerageergebied. Indien de waterkwaliteit en het visbestand van het estuarium een goede staat vertonen, zullen de wilgenvloedbossen (91E0) in het zoetwatergetijdegebied een essentieel deel vormen van het (potentieel) leefgebied voor kwak.

Estuarium	Oppervlakte doelstellingen	Kwaliteitsdoelstellingen
<i>Habitatype</i>	<i>doe Toelichting</i> /	<i>doe Toelichting</i> /
1130 Estuaria	↑ <u>Actueel</u> : 4684 ha buiten de natuurontwikkelingsgebieden van het Sigmaplan ⁴ . - 4156 ha in SBZ-H BE2300006, - 2 ha in SBZ-H BE2300044, - 488 ha in SBZ-V BE2301235, - 33 ha in SBZ-V BE 2301336 en - 5 ha buiten SBZ ⁵	↑ <u>Doel</u> : Goede staat van instandhouding met betrekking tot ecologisch functioneren van het gehele estuarium met inbegrip van het pelagiaal/de vaargeul. Een goede chemische waterkwaliteit met hoge zuurstofconcentraties die in het estuarium niet

³ GGG: Gecontroleerde overstromingsgebieden met gecontroleerd gereduceerd getij.

⁴ Omdat actueel habitat in de Sigma-natuurontwikkelingsgebieden veelal zal worden omgevormd naar andere habitattypen is bij het bepalen van de oppervlakte actueel habitat voor die habitattypes waarvoor toename wordt voorgesteld, enkel de oppervlakte buiten de natuurontwikkelingsgebieden van het Sigmaplan in rekening gebracht.

Estuarium	Oppervlakte doelstellingen	Kwaliteitsdoelstellingen
<i>Habitatype</i>	<i>doe Toelichting</i> /	<i>doe Toelichting</i> /
	<u>Doel</u>: + 2000 ha netto waarvan 905 in SBZ-H2300006, 460 ha in SBZ-V2301336, 346 ha buiten SBZ en 300 ha nog te bepalen; door effectieve uitbreiding (richtwaarde 1420 ha, waarvan richtwaarde 628 ha in SBZ-H2300006) en omvorming; door aanleg van nieuwe estuariene getijdengebieden onder vorm van gecontroleerde overstromingsgebieden met gecontroleerd gereduceerd getij (GOG-GGG) en onder vorm van ontpolderingen⁶.	lager zijn dan 5 mg/l in zomer en 6 mg/l in winter. Voldoende ruimte voor het estuariene processen met specifieke aandacht voor ondiep water, slik en schor. Geen verdere bevordering van de toename van de getijamplitude en –energie. Vermijden van storten van baggermateriaal of het strategisch storten op een manier die zoveel mogelijk rekening houdt met de morfodynamiek van de rivier. Bij beheer- en infrastructuurwerken maximaal rekening houden met de seizoenale patronen in de levenscyclus van estuariene soorten. Afname van de hoge zoetwaterafvoer tijdens piekdebieten. Verminderen van de toevoer van sediment vanuit de bovenlopen.

⁵ Het betreft zeer smalle slik/schorstroken langs Grote en Kleine Nete en mismatches tussen de habitatkaart en de SBZ-kaart.

⁶ +2000 ha ten opzichte van de situatie in 2005. Sindsdien is reeds 30 ha gerealiseerd in het GOG-GGG Lippenbroek en de ontpoldering van Heusden.

Estuarium	Oppervlakedoelstellingen	Kwaliteitsdoelstellingen
<i>Habitatype</i>	<i>doe Toelichting</i> /	<i>doe Toelichting</i> /
1310 Eenjarige pioniersvegetaties van slik- en zandgebieden met Salicornia-soorten en andere zoutminnende planten	↑ <u>Actueel:</u> 0.6 ha (1310) en 0.2 ha (1320). Deze oppervlakten zitten vervat in de oppervlakte van habitatype 1130. <u>Doel:</u> Uitbreiding, oppervlakte moeilijk te kwantificeren. Deze uitbreiding zit vervat in de uitbreiding van habitatype 1130.	↑ <u>Doel:</u> Voldoende ruimte voor een natuurlijk dynamiek en hydromorfologische processen met successie van slik naar schor. Permanent goede water- en sedimentkwaliteit nastreven.
En		
1320 Schorren met slijkgrasvegetatie (Spartinion maritimae)		
1330 Atlantische schorren (Glauco-Puccinellietalia maritimae)	↑ <u>Actueel:</u> 48.9 ha. Deze oppervlakte zit vervat in de oppervlakte van habitatype 1130. <u>Doel:</u> +110 ha. Deze uitbreiding zit vervat in de uitbreiding van habitatype 1130.	↑ <u>Doel:</u> Behoud of creëren van voldoende ruimte voor dynamiek van erosie en sedimentatie met natuurlijke successie van slik naar schor. Permanent goede water- en sedimentkwaliteit nastreven.
3270 Rivieren met slikoevers met vegetaties behorend tot het Chenopodietum rubri p.p. en Bidention p.p	↑ <u>Actueel:</u> 1.8 ha. Deze oppervlakte zit vervat in de oppervlakte van habitatype 1130. <u>Doel:</u> Uitbreiding, moeilijk te kwantificeren. Deze uitbreiding zit vervat in de uitbreiding van habitatype 1130.	↑ <u>Doel:</u> Behoud of creëren van voldoende ruimte voor dynamiek van erosie en sedimentatie met natuurlijke successie van slik naar schor. Permanent goede water- en sedimentkwaliteit

Estuarium	Oppervlakedoelstellingen	Kwaliteitsdoelstellingen
<i>Habitatype</i>	<i>doe Toelichting</i> /	<i>doe Toelichting</i> /
		nastreven.
6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones, subtype 'verbond van harig wilgenroosje'	↑ <u>Actueel:</u> ca. 65 ha ⁷ . Deze oppervlakte zit vervat in de oppervlakte van habitatype 1130. <u>Doel:</u> Uitbreiding, moeilijk te kwantificeren. Deze uitbreiding zit vervat in de uitbreiding van habitatype 1130.	↑ <u>Doel:</u> Behoud of creëren van voldoende ruimte voor dynamiek van erosie en sedimentatie met natuurlijke successie van slik naar schor. Permanent goede water- en sedimentkwaliteit nastreven.
91E0* Alluviale bossen met <i>Alnion glutinosa</i> en <i>Fraxinus excelsior</i> (Alno-Padion, <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>), subtype 'zachthoutooibos'	↑ <u>Actueel:</u> 250 ha. Deze oppervlakte zit vervat in de oppervlakte van habitatype 1130. <u>Doel:</u> + 350 ha. Deze uitbreiding zit vervat in de uitbreiding van habitatype 1130.	↑ <u>Doel:</u> Behoud of creëren van voldoende ruimte voor dynamiek van erosie en sedimentatie met natuurlijke successie van slik naar schor. Permanent goede water- en sedimentkwaliteit nastreven.

⁷ Op de habitatkaart staat 39 ha 6430_hw, op de vegetatiekaart 2003 (Vandevoorde et al. in press) is 67 ha 6430_hw terug te vinden, waarvan ca. 65 ha binnen SBZ.

Wetlands

Naast de estuariene habitats is zijn de SBZ ook aangemeld voor een aantal niet estuariene (wetland) habitattypes.

- habitatype 2310: Psammofiele heide met *Calluna* en *Genista*.
- habitatype 2330: Open grasland met *Corynephorus*- en *Agrostis*-soorten op landduinen.
- habitatype 3150: Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type *Magnopotamion* of *Hydrocharition*.
- habitatype 4030: Droge heide (alle subtypes).
- habitatype 6410: Grasland met *Molinia* op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (*Eu-Molinion*).
- habitatype 6430: Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones.
- habitatype 6510: Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*).
- habitatype 9160: Eikenbossen van het type *Stellario-Carpinetum*..
- habitatype 91E0: Alluviale bossen van met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus exelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*). (subtype beekbegeleidend vogelkers-essenbos en essen-iepenbos en subtype mesotroof broekbos op minder voedselrijke standplaatsen).

Habitattypes 2310, 2330 en 4030 komen amper voor. Ze onderscheiden zich van de andere habitattypes in bovenstaande lijst door een uitgesproken niet-alluviaal karakter. Enkele relictten en een beperkte oppervlakte aan potentievolle gebieden zijn te vinden op enkele fossiele rivierduinen. Hier vinden we ook relictten van en potenties voor habitatype 9120, Atlantische zuurminnende beukenbossen met *Ilex* en soms ook *Taxus* in de ondergroei (*Quericion robori-petraeae* of *Illici-Fagenion*), een habitatype waarvoor de SBZ niet zijn aangemeld.

De overige habitattypes zijn typisch voor alluviale valleigronden en komen in al dan niet aangetaste vorm voor in de vallei van de Schelde en haar getijgebonden zijrivieren. Door bedijking is de natuurlijke overgang tussen schor en achterliggende natte gebieden afgesneden. Onder andere omwille van sociale en economische redenen, maar ook omwille van de bevaarbaarheid van de stroom, is het evident dat op de meeste plaatsen langs de Schelde geen vrij contact tussen rivier en vallei mogelijk is. De terrestrische wetlands die ontstonden in deze lager gelegen (polder)gebieden herberg(d)en tal van Europees te beschermen habitattypes en soorten. Momenteel komt slechts een zeer beperkte oppervlakte van deze habitats in goede lokale staat voor. Een optimalisatie van oppervlakte- en grondwaterbeheer en natuurbeheer zijn

nodig om de habitattypes te herstellen. Bij een duurzaam waterbeheer functioneren de gebieden bovendien als kwalitatieve en kwantitatieve buffer voor grond- en oppervlaktewater.

Het voorkomen van habitatype 3150, van nature eutrofe wateren, in Vlaanderen is zeer slecht gedocumenteerd (Leyssen et al., 2009), zo ook in de Scheldevallei. Waarschijnlijk is het overgrote deel van de 135 ha stilstaande voedselrijke wateren die in de SBZ 'saanwezig zijn niet te beschouwen als habitat. Veelal laat het gebruik (bv visvijvers) en/of de waterkwaliteit de ontwikkeling van de habitat niet toe. Voor habitatype 3140, kalkhoudende oligo-mesotrofe wateren met benthische *Chara spp.* vegetaties zijn de SBZ niet aangemeld. Dit type komt in Vlaanderen nagenoeg uitsluitend voor in diepe gegraven wateren. Binnen de SBZ's wordt de plas in het recreatiedomein Nieuwdonk getypeerd als habitatype 3140. Met zijn 26.5 ha beslaat het 35 % van de totale oppervlakte van dit habitatype in Vlaanderen.

Habitatype 7140 Overgangs- en trilveen is nagenoeg verdwenen uit de SBZ's. In Nieuwdonk en de Wijmeers komen nog enkele kleine relictten voor. Waarschijnlijk kwam dit type vroeger frequenter voor op kwelplaatsen en aan de rand van stilstaande wateren, maar zijn ze sterk achteruit gegaan door verdroging (drainage van de landbouwgronden) en watervervuiling. Potenties zijn vooral aanwezig in bovengenoemde gebieden indien een geschikt waterbeheer wordt ingesteld.

Habitatype 6510, Laaggelegen schraal hooiland (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) is nagenoeg beperkt tot de dijken en komt daar meestal in sterk gedegradeerde vorm voor.

Habitatypes 6430, Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones en 91E0, Alluviale bossen van met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus exelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*). (subtype beekbegeleidend vogelkers-essenbos en essen-iepenbos en subtype mesotroof broekbos op minder voedselrijke standplaatsen) komen nog frequenter voor en over grotere oppervlakte, maar veelal ook in gedegradeerde vorm.

De alluviale valleien van Schelde, Durme en Rupel zijn zeer vlak en liggen lager dan +5 m TAW. De hoogteligging is afhankelijk van het tijdstip van indijking. Het (hoog)waterpeil in de rivier is de voorbije eeuwen voortdurend gestegen, waardoor ook het getijdegebied steeds hoger kwam te liggen. Daardoor liggen recent ingedijkte gebieden hoger dan gebieden die reeds vroeger zijn ingedijkt. De vallei wordt gekenmerkt door een brede alluviale vlakte vaak begrensd door een steilwand waarin een systeem van oeverwallen (veelal onder de huidige dijken) en komgronden te herkennen is. In de alluviale vlakte vormen pleistocene rivierduinen kleine tot grote zandige opduikingen (donken). De bodem van de oeverwallen bestaat uit zandig materiaal, deze van de komgronden doorgaans uit al dan niet venige klei tot zware klei. De bodems in de komgronden zijn onder invloed van een permanent hoge watertafel profielloos. De drainage verloopt via talrijke sloten en grachten die gravitair of via pompgemalen afwateren naar de Schelde. Momenteel wordt de alluviale vallei nagenoeg over haar volledige oppervlakte intensief gebruikt voor landbouw, bewoning, recreatie (vissen, jagen...) en bosbouw. Sterke drainering en intensief landbouwgebruik veroorzaken verdroging, eutrofiëring en vervuiling (pesticiden). Goed ontwikkelde habitattypes komen, op enkele gebieden na, dan ook nagenoeg niet meer voor.

In de alluviale vallei vormen de wetlandhabitattypes samen met andere (regionaal belangrijke) biotopen essentieel leefgebied voor tal van soorten. Stilstaande en/of langzaam stromende wateren zijn essentieel of belangrijk als (deel van het) leefgebied van kleine modderkruiper, bittervoorn, kamsalamander, poelkikker, gevlekte witsnuitlibel, bever en otter. De bever heeft nood aan waterlopen en stilstaande wateren

met beboste oevers, o.a. in alluviale bostypes van het habitatype 91E0. De otter heeft stromende en stilstaande wateren nodig van hoge kwaliteit met voldoende voedsel (vis), rust-, schuil- en nestgelegenheid. Open water, al dan niet in combinatie met (overstroomde of drassige) graslanden vormen het foerageergebied voor vele doortrekkende en overwinterende vogelsoorten (ganzen, eenden, steltlopers) en tal van vleermuissoorten. Vele soorten waarvoor de SBZ's zijn aangemeld leven in moerasvegetaties. De regionaal belangrijke biotopen rietland en grote zeggenvegetatie zijn, in combinatie met natte ruigtes van habitatype 6430, essentieel als leefgebied voor zeggekorfslak, roerdomp, woudaap, purperreiger, bruine kiekendief, porseleinhoen, blauwborst en als foerageergebied voor de doortrekkende soorten. Vele van deze soorten hebben nood aan grootschalige moerasgebieden al dan niet in combinatie met open water (roerdomp, woudaap, purperreiger, porseleinhoen, bruine kiekendief). Graslanden van het habitatype 6510, in combinatie met andere graslandtypes (de regionaal belangrijke biotopen dottergrasland, kamgrasland en zilverschoongrasland) en ruigtes (waaronder habitatype 6430) vormen essentieel leefgebied voor kwartelkoning... De alluviale bossen van habitatype 91E0 vormen essentieel deel van het leefgebied van bever en kwak. In oudere boscomplexen fungeren oude holle bomen als kolonieplaats voor enkele vleermuissoorten.

De oppervlakte doelstellingen werden in het Meest Wenselijke Alternatief (MWeA) van het Geactualiseerde Sigmaplan geografische gealloceerd (Anonymus, 2005). Op basis van een uitgebreid multidisciplinair onderzoek (met o.a. maatschappelijke kosten-baten analyse, een landbouweffect rapport, een ecologische potentieanalyse) werden gebiedskeuzes gemaakt waarbij de veiligheidsfunctie (overstromingsgebieden) maximaal gecombineerd werd met de ecologische functie (estuariene natuur onder vorm van GOG-GGG's⁸ en niet estuariene maar overstromings tolerante habitats). Uit deze oefening bleek dat de doelstellingen niet integraal in de SBZ's konden worden gerealiseerd. Daarom werden instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd in gebieden met een veiligheidsfunctie, maar buiten SBZ gelegen.

In het MWeA werd gekozen voor grote blokken van gelijkaardig habitat, om te voldoen aan de minimumoppervlaktevereisten van de habitatypes en om leefgebied te creëren voor enkele zeer kritische soorten die uitgestrekte leefgebieden vereisen (b.v. roerdomp, bruine kiekendief, kwartelkoning, kwak, otter...). Grootschalige open water- en moerasgebieden zijn voorzien in de Kalkense Meersen, de Durmevallei (Molsbroek, Hagenmeersen, Putten van Ham, Vijvers Hof ten Reijen, Oude Durme), Prosperpolder-zuid, Varenheuvel-Abroek en in de vallei van de Grote Nete. Grootschalige graslandengebieden worden ontwikkeld in de Kalkense Meersen (incl. Wijmeers, Paardebreek en Paardeweide), de Durmevallei (Nonnengoed, Potpolder I en IV, Bulbierbroek, Weijmeerbroek), het overstromingsgebied van Kruibeke – Bazel – Rupelmonde, vallei van de Grote Nete, Pikhaken en Hollaken-Hoogdonk en Dorent. Grote blokken alluviaal bos zijn voorzien in de Vlassenbroekse Polder, Schellandpolder en Oudlandpolder (in combinatie met de ander aanwezige boscomplexen in Klein Brabant) en het overstromingsgebied van Kruibeke – Bazel – Rupelmonde. De potenties voor drogere habitatypes (heide en bos) kenmerkend voor de fossiele rivierduinen, laten niet toe om grote aaneengesloten oppervlakten te creëren. Behoud en herstel van deze habitat is voorgesteld in de Wijmeers en de Durmevallei.

⁸ GGG: Gecontroleerde overstromingsgebieden met gecontroleerd gereduceerd getij.

Grasland- en moeraslandschap	Oppervlakte-doelstellingen	kwaliteitsdoelstellingen
<i>Habitattype</i>	<i>doe Toelichting</i> /	<i>doe toelichting</i> /
2310 Psammofiele heide met <i>Calluna</i> en <i>Genista</i> en 2330 Open grasland met <i>Corynephorus</i> - en <i>Agrostis</i> -soorten op landduinen	↑ <u>Actueel:</u> 4.5 ha buiten de natuurontwikkelingsgebieden van het Sigmaplan (volledig in SBZ-H BE2300006). <u>Doel:</u> + 26 ha door omvorming (12 ha) en effectieve uitbreiding (14 ha) (volledig in SBZ-H BE2300006).	↑ <u>Doel:</u> Maximaal 10 % verbossing en 30 % vergrassing. Aanwezigheid van kale bodem. Afname van de atmosferische depositie van stikstof.
3140 Kalkhoudende oligo-mesotrofe wateren met bentische <i>Chara spp.</i> vegetaties	= <u>Actueel:</u> 91 ha (27 ha in deelgebied 4 van SBZ-H BE2300006 en 64 ha buiten SBZ in Sigmagebied 95,). <u>Doel:</u> Behoud van de huidige oppervlakte (91 ha).	= <u>Doel:</u> Behoud van de goede lokale staat van instandhouding.
3150 Van nature eutrofe meren met	↑ <u>Actueel:</u> 24 ha buiten de natuurontwikkelingsgebieden van het Sigmaplan (volledig in SBZ-H	↑ <u>Doel:</u> .

Grasland- en moeraslandschap	Oppervlakte doelstellingen	kwaliteitsdoelstellingen
<i>Habitatype</i>	<i>doe Toelichting</i> /	<i>doe toelichting</i> /
vegetatie van het type Magnopotamion of Hydrocharition	BE2300006). <i>Doel:</i> + 13 ha in functie van extra leefgebied voor roerdomp door verbetering van kwaliteit van bestaande stilstaande wateren. Het extra leefgebied voor roerdomp, voorzien in de G-IHD, zal worden gerealiseerd in de natuurontwikkelingsgebieden van het Sigmaplan (zoals beslist door de Vlaamse Regering op 22 juli 2005 en 28 april 2006). Binnen het leefgebied voor roerdomp zal dit habitat tot ontwikkeling komen: - 7 ha in SBZ-H BE2300006 waarvan 3-4 ha voor roerdomp . - 0.9-1.4 ha in SBZ-V. - 3.3-4.9 ha buiten SBZ.	Verbetering van chemische kwaliteit van bestaande stilstaande wateren. Verbetering van structuurkwaliteit van bestaande stilstaande wateren (o.a. door verondiepen van actueel diepe stilstaande wateren)
6430 Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones	↑ <u>Actueel:</u> 52 ha buiten de natuurontwikkelingsgebieden van het Sigmaplan. - 46 ha in SBZ-H BE2300006 - 6 ha in SBZ-V BE2301235	↑ <u>Doel:</u>

Grasland- en moeraslandschap	Oppervlakedoelstellingen	kwaliteitsdoelstellingen
<i>Habitatype</i>	<i>doe Toelichting</i> /	<i>doe toelichting</i> /
	<u>Doel:</u> totale oppervlakte van 69 ha Het extra leefgebied voor kwartelkoning en porseleinhoen, voorzien in de G-IHD, zal worden gerealiseerd in de natuurontwikkelingsgebieden van het Sigmaplan (zoals beslist door de Vlaamse Regering op 22 juli 2005 en 28 april 2006). Binnen het leefgebied voor deze soorten zal habitat 6430 worden voorzien. Het habitatype zal zich als zoom ontwikkelen tussen andere habitat- en RBB-types op plaatsen met intermediair beheer of intermediaire abiotische omstandigheden. Bv. minder intensief beheerde zomen rond vochtige hooilanden of minder natte standplaatsen langs rietlanden of andere moerastypes. Dit is voldoende voor kwartelkoning en porseleinhoen omdat ze slechts een klein aandeel van dit habitatype nodig hebben in hun leefgebied.	
6510 Laaggelegen schraal hooiland (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis)	↑ <u>Actueel:</u> 37 ha buiten de natuurontwikkelingsgebieden van het Sigmaplan: - 22 ha in SBZ-H BE2300006 - 15 ha in SBZ-V BE2301235	↑ <u>Doel:</u>

Grasland- en moeraslandschap	Oppervlakte doelstellingen	kwaliteitsdoelstellingen
<i>Habitattype</i>	<i>doe Toelichting</i> /	<i>doe toelichting</i> /
	Goed ontwikkelde vormen zijn zeer zeldzaam en het habitattype komt bijna uitsluitend voor op dijken (minder dan 5 ha ligt niet op dijken). <u>Doel:</u> + 132 ha , met als richtwaarde voor uitbreiding 98 ha. Daarnaast is extra leefgebied voor kwartelkoning voorzien in de G-IHD, dat zal worden gerealiseerd in de natuurontwikkelingsgebieden van het Sigmaplan (zoals beslist door de Vlaamse Regering op 22 juli 2005 en 28 april 2006). Binnen dit leefgebied moet 232 – 476 ha worden voorzien, welke in mozaïek zal voorkomen met andere graslandtypes op matig voedselrijke bodem (rbb_hf, rbb_hc...): - 132 ha in SBZ-H BE2300006 - 106-227 ha buiten SBZ.	
7140 Overgangs- en trilveen	↑ <u>Actueel:</u> 0.4 ha buiten de natuurontwikkelingsgebieden van het Sigmaplan (in SBZ-BE2300006 deelgebied 4,) <u>Doel:</u> + 7 ha , met als richtwaarde voor	↑ <u>Doel:</u>. Een gepaste hydrologie (natuurlijke waterhuishouding) en waterkwaliteit.

Grasland- en moeraslandschap	Oppervlakte-doelstellingen	kwaliteitsdoelstellingen
<i>Habitatype</i>	<i>doe Toelichting</i> /	<i>doe toelichting</i> /
9120 Atlantische zuurminnende beukenbossen met <i>Ilex</i> en soms ook <i>Taxus</i> in de ondergroei (<i>Quericion robori-petraeae</i> of <i>Ilici-Fagenion</i>)	= uitbreiding 3 ha = <u>Actueel:</u> 35 ha op fossiele rivierduinen. buiten de natuurontwikkelingsgebieden van het Sigmaplan: - 22 ha in SBZ-H BE2300006 binnen de natuurontwikkelingsgebieden van het Sigmaplan - (9 ha in SBZ-H BE2300006 buiten Sigma) - < 1 ha in SBZ-H BE2100040 - 1 ha in SBZ-H BE2300044 - 11 ha buiten SBZ <u>Doel:</u> behoud van de huidige oppervlakte.	= <u>Doel:</u>
9160 Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukbossen behorend tot het <i>Carpinion-betuli</i>	= <u>Actueel:</u> 2.7 ha 2.7 ha binnen de natuurontwikkelingsgebieden van het Sigmaplan: - 1 ha in SBZ-H BE2300006 - 1.7 ha buiten SBZ <u>Doel:</u> behoud van de actuele oppervlakte.	= <u>Doel:</u>

Grasland- en moeraslandschap	Oppervlakedoelstellingen	kwaliteitsdoelstellingen
<i>Habitatype</i>	<i>doe Toelichting</i> /	<i>doe toelichting</i> /
91E0* Alluviale bossen met <i>Alnus glutinosa</i> en <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)	↑ <u>Actueel</u>: 409 ha buiten de natuurontwikkelingsgebieden van het Sigmaplan - 350 ha in SBZ-H BE2300006 - 59 ha in SBZ-V BE2301235 <u>Doel</u>: + 226 ha ha tot een totale oppervlakte van 576 ha in SBZ-H BE 2300006 . Van de totale toename in SBZ-H BE2300006 van 295 ha (inclusief het deel buiten IHD-Z, zie verder) is een richtwaarde van 106 ha door uitbreiding. De IHD-Z stelt de ontwikkeling van 400 ha moerasbos in gunstige staat en in grote kernen tot doel als leefgebied voor een aantal doelsoorten. Het besliste geactualiseerde Sigmaplan voorziet in de ontwikkeling van grote kernen 91E0 op een oppervlakte van ca. 296-321 ha in SBZ-H BE2300006 (hiervan is ca. 97 ha actueel habitat). In het GOG KBR (onderdeel van het Sigmaplan) is 100 ha voor 91E0 ingericht. Bestaand habitat buiten de natuurontwikkelingsgebieden van het Sigmaplan, binnen de SBZ-H	↑ <u>Doel</u>: Gepaste hydrologie met een voldoende hoog grondwaterpeil, een voldoende hoge kweldruk en een geschikte overstromingsdynamiek. Voldoende dood hout.

Grasland- en moeraslandschap	Oppervlakte doelstellingen	kwaliteitsdoelstellingen
<i>Habitatype</i>	<i>doe Toelichting</i> /	<i>doe toelichting</i> /
	2300006 en SBZ-V BE2301235 wordt in stand gehouden.	

Soorten

In de onderstaande tabel worden de doelen bepaald voor de Europees te beschermen soorten in de SBZ.

soort	Populatiedoelstellingen		kwaliteitseisen aan de leefgebieden	
	doe	Toelichting	doe	Toelichting
Bittervoorn	=	<u>Doel:</u> Behoud van huidige populatie en areaal	=	<u>Doel:</u> . Streven naar een goede habitatkwaliteit.
Fint	↑	<u>Doel:</u> Herstel van een populatie in goede staat van instandhouding in de Zeeschelde en de tijgebonden zijrivieren. Uitbreiding van het huidige areaal stroomopwaarts in de Schelde en de tijgebonden zijrivieren. Massale trek van adulten in het voorjaar en massale aanwezigheid van juvenielen in de zomer.	↑	<u>Doel:</u> Streven naar een goede habitatkwaliteit. Goede waterkwaliteit in Schelde en zijrivieren , voldoende zuurstofrijk. Herstel van goede structuurkwaliteit van het estuarium met voldoende laagdynamische slikken en (ondiep) subtidale zones. Behoud en herstel van geschikt paai- en opgroei-habitat in het zoetwater getijdegebied (Schelde en zijrivieren), meer bepaald onverstoorde (ondiepe) zones met niet te hoge stroomsnelheden.
Kleine modderkruiper	↑	<u>Doel:</u> Uitbreiden van de huidige populatie tot een goede staat en uitbreiding van het areaal in de	↑	<u>Doel:</u> .

	Populatiedoelstellingen	kwaliteitseisen aan de leefgebieden
<i>soort</i>	<i>doe Toelichting</i> <i>/</i>	<i>doe Toelichting</i> <i>/</i>
	SBZ-H BE2300006.	Goede waterkwaliteit in estuarium en waterlopen in de vallei. Goede connectiviteit (voor vissen) tussen het estuarium en waterlopen in de vallei. Laagdynamisch ondiep subtidale zones in het estuarium en voldoende structuurdiversiteit in estuarium en ander waterlopen.
Rivierprik	↑ <u>Doel:</u> Tot stand komen van een populatie in goede staat in Vlaanderen met het Schelde-estuarium als geschikte migratiecorridor.	↑ <u>Doel:</u> De Schelde en haar zijrivieren functioneren als optimale migratiecorridor voor deze soort tussen zee en haar paaigebieden. Een goede waterkwaliteit in het estuarium Geen migratieknelpunten tussen het estuarium en de bovenlopen.
Europese bever	↑ <u>Doel:</u> Uitbreiding van de huidige populatie tot 40 families in het Scheldebekken.	↑ <u>Doel:</u> Streven naar een goede habitatkwaliteit. Opheffen migratieknelpunten. Waterlopen en stilstaande wateren dieper dan 60 cm met natuurlijke en beboste oevers.

	Populatiedoelstellingen		kwaliteitseisen aan de leefgebieden	
<i>soort</i>	<i>doe</i>	<i>Toelichting</i>	<i>doe</i>	<i>Toelichting</i>
	/		/	
Meervleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, franjestaart, watervleermuis	↑	<u>Doel:</u> Aanwezigheid van zomerkolonies van de soorten, met jaarlijks zwangere wijfjes en/of juvenielen. De aanwezigheid van duurzame populaties van elk van deze soorten wordt nagestreefd.	↑	<u>Doel zomer:</u> Verhoging van habitatkwaliteit in de bossen en insectenrijke graslanden en ruigtes in een omliggend landschap met KLE's. Creatie geleidelijke bosranden, in het bijzonder nabij open waterpartijen. Behoud en verbetering kwaliteit waterpartijen. De doelen worden gerealiseerd in het kader van doelen voor habitats 3150, 6430, 9120, 9160 en 91E0. Bijkomend aandacht voor behoud van bestaande verbindingen, en waar nodig uitbreiding van en verbinding tussen bossen en foerageergebieden. <u>Doel winter:</u> Behoud, inrichten en verbeteren van winterverblijven.
Ingekorven vleermuis	↑	<u>Doel:</u> Aanwezigheid van zomerkolonies van de soorten met jaarlijks zwangere wijfjes en/of juvenielen. De aanwezigheid van een duurzame populatie wordt nagestreefd.	↑	<u>Doel zomer:</u> zie kwaliteitseisen vorige vleermuizengroep. <u>Doel winter:</u> zie vorige vleermuisgroep

	Populatiedoelstellingen	kwaliteitseisen aan de leefgebieden
<i>soort</i>	<i>doe Toelichting</i> <i>/</i>	<i>doe Toelichting</i> <i>/</i>
Laatvlieger, gewone en kleine dwergvleermuis.	=/↑ <u>Doel</u> : Behoud en uitbreiding van de bestaande populatie	=/↑ <u>Doel</u> : Behoud van de bestaande kwaliteit, behoud en uitbreiding van connectiviteit tussen de gebieden.
Gevlekte witsnuitlibel	↑ <u>Doel</u> : Aanwezigheid van minstens één leefbare kernpopulatie.	↑ <u>Doel</u> : Streven naar een goede habitatkwaliteit. Creëren van moerassen met aanwezigheid van mesotrofe verlandingsvegetaties en vegetaties van drijvende en ondergedoken waterplanten, zonder hoge visdichtheden en een afwisseling van open zonnige plaatsen en struwelen. De doelen worden mede gerealiseerd in het kader van doelen voor habitattypes 3150 en 7140.
Kamsalamander	= <u>Doel</u> : Behoud van de huidige populatie. Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied waarbij gestreefd wordt naar een minimum van 50 adulte individuen per populatie in Sigmagebieden 35 (overlap met deelgebied 21 van SBZ-H BE2300044) 36 en 37 (overlap met deelgebied 19 van SBZ-H BE2300044).	=/↑ <u>Doel</u> : Goede staat van instandhouding met betrekking tot water- (telkens > 5 poelen per deelgebied) en landhabitat. Opheffen van migratiebarrières en aanleg of herstel van diepe poelen die niet droogvallen in de zomer. Verbetering van de kwaliteit van het omringende landschap (kleinschalige landschapselementen, struwelen,..) om de connectiviteit te verbeteren

	Populatiedoelstellingen		kwaliteitseisen aan de leefgebieden	
<i>soort</i>	<i>doe</i>	<i>Toelichting</i>	<i>doe</i>	<i>Toelichting</i>
	<i>/</i>		<i>/</i>	
Poelkikker	=	<u>Doel:</u> Behoud van de soort op de actuele locaties. (Wijmeers)	=	<u>Doel:</u> Om de soort te kunnen behouden, is er nood aan een beter inzicht in het voorkomen van de soort en is een evaluatie van de soort in de tijd noodzakelijk.
IJsvogel	=	<u>Doel:</u> Behoud van de bestaande populatie	=	<u>Doel:</u> . Streven naar een goede habitatkwaliteit.
Roerdomp	↑	<u>Doel:</u> Uitbreiden van de huidige populatie (0-1 broedpaar) tot een goede staat (20 broedkoppels) en uitbreiding van het areaal. Binnen de gebieden van het Sigmaplan moet 540-900 ha extra leefgebied worden gerealiseerd.	↑	<u>Doel:</u> . Streven naar een goede habitatkwaliteit. Grote aangesloten en voldoende natte rietlanden (> 50 ha) in combinatie met vis- en amfibierijke plassen en andere moerasvegetaties.
Bruine kiekendief	↑	<u>Doel:</u> Uitbreiding van de huidige populatie (15-30 broedparen) tot 50 broedkoppels. De oppervlaktebehoeften van deze soort zitten vervat in de IHD voor SBZ-V BE2301336 (goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 22/7/2011) en in de voorgestelde benodigde extra oppervlakte aan leefgebied van roerdomp en porseleinhoen.	↑	<u>Doel:</u> Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied (waaronder het foerageergebied).

	Populatiedoelstellingen		kwaliteitseisen aan de leefgebieden	
<i>soort</i>	<i>doe</i>	<i>Toelichting</i>	<i>doe</i>	<i>Toelichting</i>
	/		/	
Kwartelkoning	↑	<u>Doel:</u> Uitbouw van een populatie in gunstige staat met 40 paren. Binnen de gebieden van het Sigmaplan moet 600–1200 ha extra oppervlakte leefgebied gerealiseerd worden, boven op de extra oppervlaktes leefgebied van Roerdomp en Porseleinhoen.	↑	<u>Doel:</u> Streven naar een goede habitatkwaliteit door inrichting van voldoende grote graslandgebieden (> 30 ha) en een gepast maaibeheer (met late maaidatum) Uitbreiding van habitatype 6510 met 232 – 475 ha en van habitatype 6430 met 38 – 68 ha. Een bijkomende oppervlakte leefgebied van 330 – 657 ha, bestaande uit mesofiele graslanden (RBB_hc, RBB_hu) en ruigten (RBB_hf). Actieve bescherming van lokale broedparen door al dan niet tijdelijke beheerovereenkomsten met de betrokken landbouwers.
Woudaap	↑	<u>Doel:</u> Uitbreiden van de huidige populatie (0-2 broedparen) tot een goede staat met 20 broedkoppels. De oppervlaktebehoeften van deze soort zijn volledig vervat in de voorgestelde benodigde extra oppervlakte van roerdomp en porseleinhoen.	↑	<u>Doel:</u> Goede staat van het leefgebied door uitbreiding van bestaande en ontwikkeling van nieuwe riet- en moerasvegetaties tot grote aangesloten moerassen (> 10 ha).
Blauwborst	=/↑	<u>Doel:</u> Behoud of uitbreiding van de bestaande		<u>Doel:</u> Streven naar een goede habitatkwaliteit.

	Populatiedoelstellingen	kwaliteitseisen aan de leefgebieden
<i>soort</i>	<i>doe Toelichting</i> <i>/</i>	<i>doe Toelichting</i> <i>/</i>
	populatie tot minimaal 550 broedparen. De oppervlaktebehoeften van deze soort zitten vervat in de IHD voor SBZ-V BE2301336 (goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 22/7/2011) en in de voorgestelde benodigde extra oppervlakte aan leefgebied van roerdomp en porseleinhoen.	
Kwak	↑ <u>Doel:</u> Creatie van een populatie van 20 broedparen. De oppervlaktebehoeften van deze soort zijn volledig vervat in de voorgestelde benodigde extra oppervlakte van roerdomp en porseleinhoen. Door de realisatie van de habitatdoelen en de oppervlakte extra leefgebied voor roerdomp en porseleinhoen zal ook de oppervlakte foerageerhabitat toenemen.	<u>Doel:</u> Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied, onder meer door verdere verbetering van de waterkwaliteit en behoud en ontwikkeling van moerasbos.
Lepelaar	↑ <u>Doel:</u> Uitbouw van een populatie van 40 paren in gunstige staat. Via gerichte ingrepen kunnen binnen de extra oppervlakte leefgebied voor roerdomp en porseleinhoen in de gebieden van het Sigmaplan potentiële broedplaatsen voor deze soort worden ingericht. Potentieel foerageergebied zal voldoende aanwezig zijn door de uitbreiding van	↑ <u>Doel:</u> Streven naar een goede habitatkwaliteit door inrichting van potentieel broed- en foerageerhabitat.

	Populatiedoelstellingen		kwaliteitseisen aan de leefgebieden	
<i>soort</i>	<i>doe</i>	<i>Toelichting</i>	<i>doe</i>	<i>Toelichting</i>
	/		/	
Porseleinhoen	↑	habitattype 1130 en van de leefgebieden voor roerdomp en porseleinhoen.. <u>Doel:</u> Uitbouw van een populatie in gunstige staat met 40 broedparen. Binnen de gebieden van het Sigmaplan moet 800-1200 ha extra leefgebied worden gerealiseerd.	↑	<u>Doel:</u> Streven naar een goede habitatkwaliteit door inrichting van voldoende grote moerasgebieden (> 30 ha). Het leefgebied bestaat uit een mozaïek van open water met oeverzones (RBB_ae), zeggemoerassen (RBB_mc) en natte mesofiele graslanden (RBB_hc, RBB_hu) en ruigten (RBB_hf) en de randen van rietmoerassen (RBB_mr) waaronder uitbreiding van habitattype 6430 met 13 – 14 ha.
Kluut	↑	<u>Doel:</u> Uitbreiden van de huidige populatie (150-200 broedparen) tot een goede staat met 350 broedkoppels in Prosperpolder-noord en Doelpolder.	↑	<u>Doel:</u> Streven naar een goede habitatkwaliteit door inrichting van potentieel broed- en foerageerhabitat.
Purperreiger	↑	<u>Doel:</u> Vestiging van een populatie van 60 broedparen. De oppervlaktebehoeften van deze soort zijn volledig vervat in de voorgestelde benodigde extra oppervlakte van roerdomp en	↑	<u>Doel:</u> Verbetering van de kwaliteit van het leefgebied

	Populatiedoelstellingen	kwaliteitseisen aan de leefgebieden
<i>soort</i>	<i>doe Toelichting</i> <i>/</i>	<i>doe Toelichting</i> <i>/</i>
Waterrietzanger	porseleinhoen. ↑ <u>Doel</u>: Uitbreiding van geschikt leefgebied. De nieuwe moerasgebieden die in het kader van het Sigmaplan zullen aangelegd worden ten behoeve van o.a. roerdomp en porseleinhoen zullen geschikt doortrekhabitat vormen.	
Doortrekkende en overwinterende watervogels: Pijlstaart, wintertaling, krakeend, tafeleend en bergeend	= <u>Doel</u>: behoud van het huidige populatieniveau (seizoensgemiddelde berekend over periode 2000/01 – 2005/06 voor pijlstaart, seizoensgemiddelde berekend over periode 1998/99 – 2006/07 voor wintertaling, seizoensgemiddelde berekend over periode 2002/03 – 2006/07 voor krakeend, seizoensgemiddelde berekend over periode 2001/02 – 2006/07 voor tafeleend, seizoensgemiddelde berekend over periode 1992/93 - 2006/07 voor bergeend) . Een zekere afname als gevolg van een verminderde eutrofiëring in het estuarium is aanvaardbaar en kan minstens gedeeltelijk gecompenseerd worden door natuurontwikkeling op andere plaatsen. Behoud en optimaal beheer van belangrijke watervogelgebieden (in deel Blokkersdijk van SBZ-V2300222) Het besliste geactualiseerde Sigmaplan voorziet zowel in de uitbreiding van	

	Populatiedoelstellingen	kwaliteitseisen aan de leefgebieden
<i>soort</i>	<i>doe Toelichting</i> /	<i>doe Toelichting</i> /
	het estuarium als in de ontwikkeling van bijkomende waterrijke gebieden die de terugval in dichtheid van watervogels in het estuarium kunnen opvangen: - Estuariene natuurontwikkelingsgebieden, zie habitatype 1130 in paragraaf estuarium. - Ondiepe stilstaande wateren met moerasoevers in SBZ-H 2300006, deelgebieden 1, 4, 16 en 24 Ondiepe stilstaande wateren met moerasoevers buiten SBZ, Sigmagebieden 4, 12, 13, 41 = <u>Doe!</u>: behoud van het huidige populatieniveau (seizoensgemiddelde berekend over periode 2001/02 – 2006/07). Geschikte herinrichting van diepe winningsputten in de Durmevallei zoals voorzien in het Sigmaplan, zal extra overwinteringshabitat voor slobbeend opleveren.	
Slobbeend		
Kleine zwaan	= <u>Doe!</u>: Behoud van de huidige populatie. De kleine zwaan overwintert jaarlijks in schommelende maar meestal kleine aantallen op Blokkersdijk. Behoud en optimaal beheer van de stilstaande wateren in de Blokkersdijk is	

	Populatiedoelstellingen	kwaliteitseisen aan de leefgebieden
<i>soort</i>	<i>doe Toelichting</i> <i>/</i>	<i>doe Toelichting</i> <i>/</i>
Kokmeeuw	wenselijk. = <u>Doel</u>: Behoud van de huidige populatie. Gemiddeld worden 3000-5000 kokmeeuwen geteld bij de maandelijkse boottellingen van het INBO op het Schelde-estuarium, de maxima variëren van 5000 tot 11000 exemplaren. De voorziene wetlands en estuariene gebieden in het Sigmaplan zullen de oppervlakte geschikt overwinteringshabitat doen toenemen.	

I. 2^e) IHD van de SBZ 'BE2300006 Schelde- en Durme-estuarium van de Nederlandse grens tot gent' gebieden buiten het Sigma en NOP opgenomen in rapport 13 Boslandschap (met zeer plaatselijke heidekernen)

In de SBZ 'Schelde en Durmeëstuarium gebieden buiten Sigmaplan en NOP', wordt het boslandschap beschouwd als bestaande uit habitattypes 9120 en 91E0 en 6430_boszomen. De SBZ-deelgebieden bevinden zich grotendeels in het rivierecosysteem van de Schelde zodat de meeste bossen behoren tot het alluviaal bostype. De SBZ wordt als 'essentieel' beschouwd voor de types 91E0 en 6430 en 'belangrijk' voor 9120.

Concreet kunnen enkele grote categorieën op vlak van doelstellingen onderscheiden worden voor de bossen:

1. Kwaliteitsverbetering op vlak van structuur

Dit van toepassing op beide SBZ-gebieden. Door het toepassen van een natuurgericht bosbeheer in bossen zal het aandeel aan dikke bomen, dood hout, gevarieerde randen en open plekken op termijn toenemen. Dit zijn maatregelen die veel van de habitattypische soorten en bijlagesoorten ten goede zullen komen. Een dergelijk natuurgericht beheer wordt voorzien in veel beheerplannen, voor bossen in eigendom van/beheerd door het ANB of de erkende terreinbeherende verenigingen. Bij andere openbare besturen en privé-bossen gelegen in VEN zal door toepassen van de CDB, ook de structuurdiversiteit op termijn nog toenemen.

Ook de ontwikkeling van gevarieerde bosranden en -zomen zijn voor de SBZ van belang. Op de droge tot natte gronden is het van belang om gevarieerde bosranden en -zomen (o.a. habitatype 6430_subtype boszoom) te voorzien om kleine populaties van habitattypische soorten als Sleedoornpage, Levendbare hagedis, Hazelworm, Zomertortel, , etc... te kunnen realiseren. Meest geschikte zones op droge gronden zijn de steilere, zuidelijk gerichte hellingen, met mogelijke overgangen naar habitatype 6510 (zie verder). Op de rijkere natte bodemtypes zijn dergelijke randen en zomen van belang om optimale condities te creëren voor leefbare populaties van habitattypische soorten van natte ruigtes en graslanden (Rietgors, ...) – evenals meer habitattypische soorten van lichtrijke natte bossen (Nachttegaal, Kleine IJsvogelvlieder).

2. Realisatie van kwalitatief degelijke grote boshabitatkernen

Naast een kwaliteitsverbetering van de bestaande alluviale boshabitats 91E0 in de SBZ 'Schelde- en Durmeëstuarium buiten Sigma en NOP' worden als doel plaatselijke versterkingen voorgesteld om de versnipperde kernen te versterken en beter te bufferen tegen invloeden van buitenaf.

Volgende methoden kunnen de realisatie van deze boskernen bewerkstelligen:

A. Omvorming van bestaande 'niet habitatwaardige' bossen. In de door de Vlaamse overheid beheerde bossen en bossen in beheer van de erkende terreinbeherende verenigingen en in het kader van herstelprojecten worden maatregelen voorzien welke tot bijkomend habitat zullen leiden. 20-80% van de niet inheemse bestanden zal hier op termijn tot bijkomend habitat leiden. Via stimulerende maatregelen, kunnen ook privé-eigenaars ingezet worden om bijkomend habitat te realiseren. Zij kunnen een uitgebreid bosbeheerplan opstellen, waarbij ook de CDB dienen gevolgd te worden.

B. Bosuitbreiding. Het grootste aandeel voor realisatie van bijkomend habitat zal voor dit SBZ dienen te gebeuren via bosuitbreiding

3. Het degelijk bufferen van kleinere boskernen en / of verbinden van kleinere boskernen

Voor de kleinere boskernen van SBZ 'Schelde en Durmeëstuarium gebieden buiten Sigma enNOP' wordt ook een versterking van de aanwezige boskernen beoogd. Ter hoogte van deelgebied 42 Warandeduinen wordt het bostype 9120 in droge sfeer verder versterkt. In de overige gebieden gaat het over broekbostypes zoals ter hoogte van deelgebieden 29 Moer/Eikevliet en 55 Moer/Coolhembos die verder versterkt worden. Voor de deelgebieden 43-46 Damvallei en 56 Daknamse meersen wordt een versterking van de alluviale boskernen beoogd in overgang naar het grasland- en moeraslandschap.

Boslandschap SBZ 'Schelde-en Durmeëstuarium buiten Sigma en NOP'	Oppervlakte doelstellingen	Kwaliteitsdoelstellingen
<i>Habitatype</i>	<i>doe Toelichting</i> <i>/</i>	<i>doe Toelichting</i> <i>/</i>
2310 – Psammofiele heide met <i>Calluna</i> - en <i>Genista</i> -soorten	= Actueel: 0,25 ha in deelgebied 42 in overgang naar 2330 Doel: Duurzaam behoud	↑ Doel: Duurzaam behoud van het habitatype
2330 - Open grasland met <i>Corynephorus</i> - en <i>Agrostis</i> -soorten op landduinen	= Actueel: 1,20 ha in deelgebied 42 in overgang naar 2310 Doel: Duurzaam behoud	↑ Doel: Duurzaam behoud van het habitatype

Boslandschap SBZ 'Schelde-en Durmeëstuarium buiten Sigma en NOP'	Oppervlakedoelstellingen		Kwaliteitsdoelstellingen	
<i>Habitattype</i>	<i>doe</i>	<i>Toelichting</i>	<i>doe</i>	<i>Toelichting</i>
6430_bz - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones subtype boszoom	↑	Doel: 1/10 van bosranden ontwikkelen als goed ontwikkelde boszomen, voornamelijk van alluviale en broekbossen (habitats 9130 en 91E0) ⁹ .	↑	Doel: Voldoende tot goede staat van instandhouding, met mantelzoomvegetaties van meer dan 5 meter breedte. De vegetatie heeft geleidelijke overgangen van kruidige delen (zoom) via struwelen (mantel) naar aangrenzend bos met de aanwezigheid van habitattypische planten- en diersoorten.
9120 - Atlantische zuurminnende beukenbossen met <i>Ilex</i> en soms ook <i>Taxus</i> in de ondergroei (<i>Quercion robori-petraeae</i> of <i>Ilici-Fagenion</i>)	=	Actueel: 10,7 ha Doel: behoud van de huidige oppervlakte	↑	Doel: Behoud van actueel aanwezige oppervlakte met plaatselijke versterkingen
91E0 - Alluviale bossen met <i>Alnus glutinosa</i> en <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion</i>)	↑	Actueel : 125 ha Doel: (alle subtypes)+ 69 ha tot een totale oppervlakte van 194 haVan de totale toename in SBZ-H BE2300006 (incl. IHD-Z, zie hoger) van 295 ha is een richtwaarde van 106 ha door	↑	Doel: Voldoende staat van instandhouding voor de aanwezige sybtipes.

⁹ Voor het habitattype wordt geen oppervlakedoel geformuleerd, aangezien deze bij de oppervlakedoelen van de andere boshabitats gerekend wordt.

Boslandschap SBZ 'Schelde-en Durmeëstuarium buiten Sigma en NOP'	Oppervlakedoelstellingen	Kwaliteitsdoelstellingen
<i>Habitatype</i>	<i>doe Toelichting</i> <i>/</i>	<i>doe Toelichting</i> <i>/</i>
<i>albae</i>) alle subtypes	uitbreiding.	
91E0_vm : subtype mesotroof elzenbroek	↑ Actueel: 102 ha Doel: zie bij 91 ^{E0}	↑ Doel: Voldoende staat van instandhouding. Optimalisatie van de hydrologie in deelgebied 55 Coolhembos Herstel van een meer natuurlijke hydrologie in deelgebied 29 Moer/Eikevliet
91E0_vn: subtype eutroof elzenbos	↑ Actueel: 23 ha Doel: zie bij 91 ^{E0}	↑ Doel: Voldoende staat van instandhouding.

Grasland en moeraslandschap in beek- en riviervalleien

Het grasland-en moeraslandschap wordt beschouwd als een samenhangend complex van bloemrijke hooilanden (6510), schralere graslandtypes (6410, 6230) en natte ruigtes (6430) Tevens worden eutrofe plassen (3150) en drijftillen (7140) toegevoegd.

De SBZ BE2300006 '**Schelde- en Durmeëstuarium gebieden buiten Sigma en NOP**' is in de G-IHD als 'essentieel' voor het habitatype 6430, 6510, 7140 en 91^E0, 'zeer belangrijk' voor het habitatype 3150 en 6410, en 'belangrijk' voor het habitatype 2310, 2330 en 9120 aangeduid. Er is een kennislacune voor wat het habitatype 6230 betreft. Momenteel komen deze habitatypes in beide SBZ sterk versnipperd voor.

De aanwezigheid van een aantal grotere grasland- en moerascomplexen¹⁰ is noodzakelijk voor de instandhouding van habitattypische soorten gebonden aan deze bloemenrijke graslanden en moerassen, waarbij voor zowel insectenfauna als habitattypische vogelsoorten zoals Paapje, Rietgors, Sprinkhaanzanger, IJsvogel en Slobeend duurzame leefgebieden gecreëerd worden.

Binnen de deelgebieden dient in eerste instantie zorg besteed te worden aan de kwaliteitsverbetering van de aanwezige grasland- en moerashabitats.

In de **SBZ 'Schelde- en Durmeëstuarium, gebieden buiten Sigma enNOP'** worden een 3-5 tal kernen van grasland en moerasvegetaties tot doel gesteld met telkens een oppervlakte van 30-40 ha in de volgende deelgebieden :

- Deelgebied 43-46 Damvallei : met 2-3 kernen van 30-40 ha elk, met volgende habitatypes : 6410 blauwgrasland (subtype veldrusassociatie), 6230 heischraal grasland en 6510 glanshavergrasland. Ook het zeldzame habitatype 7140 overgangsveen en drijftil (subtype 7140_mrd 'varen- en/of (veen)mosrijke rietlanden op drijftillen en subtype 7140_meso 'mineraalarm, circum-neutraal overgangsveen'); plaatselijk ook in overgang naar alluviaal bos wordt als doel vooropgesteld.
- Deelgebied 56 Daknamse meersen : met 1-2 kernen van minimum 30-40 ha met habitatypes 6230 droog heischraal grasland, 6430 natte ruigte en 6510 glanshavergrasland, 7140 overgangsveen en drijftil (subtype 7140_meso 'mineraalarm, circum-neutraal overgangsveen'); plaatselijk in overgang naar alluviaal bos. Ook regionaal belangrijke biotopen moerasspirearuigte, dotterbloemhooiland, kleine zeggenvegetatie en rietland in functie van voldoende oppervlakte voor de nu reeds voorkomende fauna, zoals Ooievaar, Slobeend, Blauwborst en IJsvogel die het gebied actueel reeds gebruiken als broed-, foerageer- en rustgebied. Ook Wespindief foerageert hier.

Daarnaast zijn in de SBZ-gebieden plaatselijk potenties aanwezig voor de verdere ontwikkeling van het habitatype 3150 (eutrofe plassen). Deze situeren zich in deelgebieden 43-46 Damvallei en 56 Daknamse meersen en kunnen bijdragen aan een duurzame instandhouding van de populaties Kleine modderkruiper en Bittervoorn en als foerageergebied voor o.a. IJsvogel.

¹⁰ De totale oppervlakte is de som van habitatypes 6230, 6410, 6430, 6510 en RBB's (vnl dotterbloemhooilenden, rietlanden, kleine en grote zeggenvegetaties en moerasspirearuigten)

Grasland- & moeraslandschap in SBZ 'Schelde- en Durmeëstuarium buiten Sigma en NOP'	Oppervlakte doelstellingen	
<i>Habitatype</i>	<i>Doel</i>	<i>Toelichting</i>
3150 - Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type <i>Magnopotamion</i> of <i>Hydrocharition</i>	=	Actueel: max. 24 ha Doel: duurzaam behoud van het habitatype in deelgebieden 43-46 Damvallei en 56 Daknamse meersen
6410 - Grasland met <i>Molinia</i> op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (<i>Eu-Molinion</i>) Veldrustype	↑	Actueel: ca 6,9 ha Doel: Behoud van de actuele oppervlakte in Coolhembos, + 2 ha in deelgebied 43-46 Damvallei en deelgebied 56 Daknamse meersen door omvorming van bestaande graslanden reeds in natuurbeheer door een natuurbeherende vereniging,
6230 - Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)	=	Actueel: ca 1,4 ha Doel: duurzaam behoud in deelgebieden 43-46 Damvallei
6430 - Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland, en van de montane en alpiene zones subtype natte ruigte	=	Actueel: 23 ha Doel: duurzaam behoud in deelgebieden 43-46 Damvallei en 56 Daknamse meersen. Plaatselijk herstel van samenhangende hooiland- en moerascomplexen met hoge faunawaarde van 30-40 ha.
6510 - Laaggelegen schraal hooiland (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba</i>)	↑	Actueel: 3 ha Doel: + 4 ha door uitbreiding in deelgebieden 43-46 Damvallei en 56 Daknamse

Grasland- & moeraslandschap in SBZ 'Schelde- en Durmeëstuarium buiten Sigma en NOP'	Oppervlakte doelstellingen	
<i>Habitatype</i>	<i>Doel</i>	<i>Toelichting</i>
<i>officinalis</i>) subtype Glanshavergraslanden (<i>Arrhenaterion</i>) 7140 – Overgangs- en trilveen Subtype 7140_meso Subtype 7140_drijftil	↑	meersen. Plaatselijk herstel van samenhangende hooiland- en moerascomplexen met hoge faunawaarde van 30-40 ha. Actueel : 0,5 ha Doel: + 1 ha ha door uitbreiding in deelgebieden 43-46 Damvallei en 56 Daknamse meersen.

Soorten

SBZ 'Scheldeëstuarium buiten Sigma/NOP'	Populatiedoelstellingen	kwaliteitseisen aan de leefgebieden
<i>Soort</i>	<i>doel Toelichting</i>	<i>doel Toelichting</i>
Bittervoorn – <i>Rhodeus serciseus amarus</i>	= / ↑ Doel: Behoud van de huidige populaties en areaal, met een mogelijke toename.	↑ Doel: Voldoende tot goede staat van instandhouding. Streven naar een verbetering van de waterkwaliteit (traagstromende wateren) en een toename van de waterplantenvegetatie.
Kleine modderkruiper	= / Doel: Behoud van de huidige populaties en	↑ Doel: Voldoende tot goede staat van instandhouding. Streven naar een verbetering

SBZ 'Scheldeëstuarium buiten Sigma/NOP''	Populatiedoelstellingen	kwaliteitseisen aan de leefgebieden
Soort	doe Toelichting /	doe Toelichting /
	↑ areaal, met een mogelijke toename.	van de waterkwaliteit (traagstromende wateren) en een toename van de waterplantenvegetatie.
Meervleermuis – <i>Myotis dasycneme</i> , Ruige dwergvleermuis – <i>Pipistrellus nathusii</i> , Rosse vleermuis – <i>Nyctalus noctula</i> , Watervleermuis – <i>Myotis daubentonii</i> , Franjestaart – <i>Myotis nattereri</i>	↑ Doel: Aanwezigheid van zomerkolonies van de soorten, met jaarlijks zwangere wijfjes en/of juvenielen. De aanwezigheid van duurzame populaties van elk van deze soorten wordt nagestreefd.	↑ Doel: Verhoging van structuurdiversiteit in de bossen. Behoud en verbetering kwaliteit waterpartijen. Behoud en uitbreiding van verbindingen en lijnvormige, landschapselementen. De doelen worden gerealiseerd in het kader van doelen habitats 6430, 9120, 9130 en 91E0.
Brandt's vleermuis/Gewone Baardvleermuis – <i>Myotis brandtii</i> / <i>Myotis mystacinus</i> , Gewone grootoorvleermuis – <i>Plecotus auritus</i> , Grijze grootoorvleermuis –	= / ↑ Doel: Instandhouding of groei van de populaties.	↑ Doel: Instandhouding, herstel en ontwikkeling van lijnvormige KLE's als verbinding tussen foerageergebieden. Behoud en verbetering habitatkwaliteit voor zomerkolonies (holle bomen, vervangen ongewenste loofhoutsoorten). Specifieke inrichting (kerk)zolders.

SBZ 'Scheldeëstuarium buiten Sigma/NOP''	Populatiedoelstellingen	kwaliteitseisen aan de leefgebieden
Soort	doe Toelichting /	doe Toelichting /
<i>Plecotus austriacus</i>		
Laatvlieger - <i>Eptesicus serotinus</i> , Gewone/Kleine dwergvleermuis - <i>Pipistrellus species</i>	= Doel: Instandhouding van de actuele populatie.	=/ ↑ Doel: Instandhouding, herstel en ontwikkeling van lijnvormige KLE's. Specifieke inrichting (kerk)zolders.

II. Prioriteiten

II. 1e) Instandhoudingsdoelstellingen voor de IHD-Zeeschelde (SBZ gebieden 'BE2300006 Schelde- en Durme-estuarium van de Nederlandse grens tot Gent' en tot vaststelling voor die zone en voor de met toepassing van de Vogelrichtlijn aangewezen speciale beschermingszones 'BE 2301235 Durme en Middenloop van de Schelde', 'BE 2301336 Schorren en polders van de Beneden-Schelde' en het deel Blokkersdijk van 'BE2300222 De Kuifeend en Blokkersdijk')

Algemeen

1. Verbetering van de waterkwaliteit

Om een goede staat van instandhouding voor de estuariene habitattypes en soorten te realiseren is een verdere verbetering van de waterkwaliteit in het estuarium absoluut noodzakelijk. De maatregelen opgenomen in het stroomgebiedbeheerplan voor de Schelde voorzien een verdere verbetering van de waterkwaliteit, waarbij een goede toestand ten laatste bereikt wordt tegen 2027. Met name de maatregelen om verontreinigingen afkomstig van industriële, agrarische en andere bronnen te verminderen, de maatregelen voor en verdere sanering van het centrale gebied en buitengebied en de maatregelen om het rendement van de waterzuiveringsinfrastructuur te verbeteren zullen bijdragen aan een verdere verbetering van de waterkwaliteit. De maatregelen ter beperking van erosie en van de sedimenttoevoer naar de rivieren kunnen leiden tot een verbeterd lichtklimaat in het estuarium. Ook de aanleg van nieuwe estuariene natuurgebieden zoals voorzien door het Sigmaplan zal bijdragen tot een betere waterkwaliteit.

2. Verminderen van hoge zoetwaterafvoer bij piekdebieten

Maatregelen om de hoge zoetwaterafvoer bij piekdebieten te verminderen zijn noodzakelijk op een optimaal ecologisch functioneren van het estuariene ecosysteem te verzekeren. Maatregelen opgenomen in het stroomgebiedbeheerplan voor de Schelde zoals de maatregelen ter stimulering van infiltratie in infiltratiegebieden, het verhogen van het waterconserverend vermogen van bovenlopen en de aanleg van waterconserverings- en waterbergingsgebieden in de bovenlopen, dragen bij om de te snelle afvoer van neerslagwater van de bovenlopen naar het estuarium te verminderen. Ook de overstromingsgebieden voorzien in het Sigmaplan langs de zijrivieren (Kleine Nete, Grote Nete, Dijle en Zenne) dragen hiertoe bij.

3. Opheffen van migratieknelpunten tussen het estuarium de bovenlopen en tussen het estuarium en haar vallei

Om de doelstellingen voor diadrome vissoorten als fint en rivierprik en de zoogdieren bever en otter te realiseren moeten migratieknelpunten tussen het estuarium en haar bovenlopen opgelost worden. Stuw- en sluizencomplexen dienen zodanig aangepast te worden dat ze geen migratiebarrière meer vormen tussen het estuarium en de bovenloop. Bekende knelpunten zijn de sluizen en stuw op de Dijle in Mechelen en de sluis op de Schelde in Merelbeke. Het actuele beleid voorziet een oplossing voor deze vismigratieknelpunten tegen 2015 (Beneluxbeschikking M(2009)01, palingbeheerplan). Momenteel wordt een aangepast stuwbeheer uitgetest in Mechelen en een vistrap gepland aan Merelbeke.

Knelpunten voor laterale migratie tussen de GOG-GGG's en wetlands (in algemene termen de vallei) enerzijds en het estuarium anderzijds moeten in de mate van het mogelijke worden opgelost. In- en uitwateringsconstructies van waterlopen en grachten naar de Schelde dienen zo ontworpen te worden dat vismigratie elke tijdcyclus op zijn minst tijdelijk mogelijk is in elk natuurontwikkelingsgebied van het Sigmaplan. Hierdoor kunnen de krekens en plassen in de GOG-GGG's en de waterlopen in de polders gebruikt worden als paai-, opgroei- en

foerageerhabitat voor vissoorten en kan via de Schelde uitwisseling optreden tussen populaties. In de deelgebieden van de vallei van de Grote Nete waar het inrichtingsplan winterbedding voorziet kunnen, indien dit geen negatieve effecten veroorzaakt voor het naburige landgebruik, terugslagkleppen op zijlopen worden verwijderd zodat ze terug vrij in de rivier uitmonden in geen barrière meer vormen.

In natuurontwikkelingsgebieden van het Sigmaplan

Het geactualiseerde Sigmaplan zal de veiligheid tegen overstromen in het Schelde-estuarium verbeteren door dijkverhogingen in overstromingsgevoelige gebieden en de aanleg van gecontroleerde overstromingsgebieden elders. Een gecontroleerd overstromingsgebied (GOG) is een met dijken omringd gebied aan een getijrivier, met een overlooppdijk tussen de rivier en het overstromingsgebied. In het Sigmaplan is geopteerd om de Instandhoudingsdoelstellingen Schelde-estuarium zo veel mogelijk te realiseren in deze overstromingsgebieden.

4. Inrichting van estuariene natuurontwikkelingsgebieden in gecontroleerde overstromingsgebieden met gecontroleerd gereduceerd getij (GOG-GGG)

Een deel van de noodzakelijke extra oppervlakte estuarium (1130) zal worden gerealiseerd in GOG's. Door een slimme constructie van in- en uitwateringssluizen kan een gecontroleerd gereduceerd getij ingesteld worden, waarbij de getijcyclus van het estuarium, met springtij en doodtij, maar met verminderde amplitude, kan worden benaderd in laaggelegen polders. Na inrichting van deze overstromingsgebieden zal de estuariene natuur zich spontaan ontwikkelen onder invloed van de aangepaste getijdynamiek. Hierbij ontstaan kreken, slikken en schorren met een mozaïek aan habitattypes. In het brakke deel van het estuarium herbergen deze gebieden de Europese habitattypes 1310, 1320 en 1330 en in het zoete deel de habitat(sub)types 3270, 6430_hw en 91E0_sf.

De inrichting van deze gebieden vergt de aanleg van dijken en in- en uitwateringsconstructies en andere voorbereidende werken waaronder het verwijderen of verplaatsen van aanwezige infrastructuur, kappen van aanplantingen... Menselijk beheer van deze estuariene gebieden zal beperkt blijven, maar als het behoud van bepaalde successiestadia gewenst is kan natuurbeheer ingesteld worden zoals begrazing om zilte graslanden (habitattype 1330) na te streven of kappen en maaien in zoetwatergetijdegebieden om rietlanden en ruigten (habitattype 6430_hw) te behouden. Het beheer van deze gebieden valt onder de verantwoordelijkheid van n.v. Waterwegen en Zeekanaal.

5. Inrichting van estuariene natuurontwikkelingsgebieden door ontpoldering en afgravingen

Bij ontpoldering verschuift een bestaande rivierdijk een eind landinwaarts, zodat een groter deel van de vallei onder de dagelijkse invloed van het getij komt. Er is in dit geval geen scheiding tussen rivier en overstromingsgebied. Bij het afgraven van buitendijkse (slib)storten komt eveneens een groter deel van de vallei onder invloed van het getij en vergroot de oppervlakte van het estuarium.

Ontpolderingen en afgravingen leveren extra komberging op, maar bij extreme stormvloed is de veiligheidswinst kleiner dan bij GOG's. Ze

dragen anderzijds wel bij aan de veiligheid door het afzwakken van de (te) hoge tij-energie (energiedissipatie). Na inrichting van de ontpolderingsgebieden zal de estuariene natuur zich spontaan ontwikkelen onder invloed van de getijdynamiek van het estuarium. Hierbij ontstaan kreken, slikken en schorren met een mozaïek aan habitattypes. In het brakke deel van het estuarium herbergen deze gebieden de Europese habitattypes 1310, 1320 en 1330 en in het zoete deel de habitat(sub)types 3270, 6430_hw en 91E0_sf.

De inrichting van ontpolderingsgebieden vergt de aanleg van een nieuwe rivierdijk, het afgraven en/of bressen van de bestaande rivierdijk, eventueel reliëfaanpassingen en voorbereidende werken waaronder het verwijderen of verplaatsen van aanwezige infrastructuur, kappen van aanplantingen...

Menselijk beheer van deze estuariene gebieden zal beperkt blijven, maar als het behoud van bepaalde successiestadia gewenst is kan natuurbeheer ingesteld worden zoals begrazing om zilte graslanden (habitatype 1330) na te streven of kappen en maaien in zoetwatergetijdegebieden om rietlanden en ruigten (habitatype 6430_hw) te behouden. Het beheer van deze gebieden valt onder de verantwoordelijkheid van n.v. Waterwegen en Zeekanaal.

6. Bijkomende verbetering van de structuurkwaliteit van het estuarium en de zijrivieren: aantakkingen en winterbed (dijkverplaatsing).

Naast de aanzienlijke structuurverbetering door de aanleg van GOG-GGG's en ontpolderingen, zal het aantakken van bestaande stilstaande wateren en het herstellen van de winterbeddingen in de bovenlopen de structuur van estuarium en waterlopen verder verbeteren.

Door in de niet getij-onderhevige delen van de zijrivieren dijken te verwijderen of te verlagen wordt de winterbedding hersteld. Hierdoor wordt er meer water geborgen in de vallei en is een natuurlijke overstromingsdynamiek opnieuw mogelijk. Dit hernieuwde contact tussen de rivier en haar vallei is noodzakelijk voor de instandhouding van riviergebonden soorten (vissen, bever, otter...). Bovendien kunnen in het winterbed doelstellingen voor terrestrische habitattypes en soorten gerealiseerd worden.

Aantakking van stilstaande wateren maakt de uitwisseling van kleine of grote hoeveelheden water en waterorganismen tussen het stilstaande water en het estuarium, eventueel slechts periodiek, mogelijk. Aantakkingen voorzien luwe gebieden die door vissen gebruikt worden als paai- en opgroeihabitat.

7. Wetlandontwikkeling: grasland- en moeraskernen.

De doelen voor niet-estuariene habitattypes en soorten worden zo veel als mogelijk ontwikkeld in de overstromingsgebieden van het Sigmaplan. Hierbij wordt uitgegaan van een natuurkernbenadering waarbij wordt gestreefd naar clustering van natuurgebieden en naar invulling met hoogwaardige natuur. In de cluster Kalkense Meersen wordt een kern met voornamelijk (natte) graslanden en moerasvegetaties nagestreefd om leefgebied te creëren voor kwartelkoning, porseleinhoen, roerdomp en andere vogels. Ook op de zijrivieren voorziet het Sigmaplan de ontwikkeling van voldoende grote wetlandkernen. Langs Zenne en Dijle worden graslandkernen voorzien om de potenties voor pimpernelgrasland (6510_hus), glanshavergrasland (6410_hu) en leefgebied voor kwartelkoning en andere habitattypische soorten te ontwikkelen. Zowel langs de Kleine als langs de Grote Nete zijn wetlandkernen voorzien door de inrichting als winterbed, waarbij herstel van moeras- en graslandhabitattypes wordt nagestreefd o.a. om optimaal leefgebied voor moeras- en weidevogels te realiseren.

Hetzelfde geldt voor de Durmevallei waar moeraszones in combinatie met ondiepe plassen en graslandkernen worden beoogd. Na verwerving van de gronden wordt in de graslandgebieden een verschrallingsbeheer ingesteld om de omvorming van landbouwgrond naar waardevol grasland of geschikt weidevogelgebied te realiseren. Na voldoende verschralling moet een op de doeltypes afgesteld waterbeheer leiden tot de gewenste grondwaterdynamiek (zie verder). Nadien volgt een regulier beheer bestaande uit maaien en afvoeren (hooilandbeheer) of begrazing. In de moerasgebieden bestaat de initiële inrichting uit reliëfaanpassingen (afgraven) of het ondieper maken van bestaande diepe waterplassen gevolgd door een geschikt waterpeilbeheer om de nodige vernatting te bereiken. Het natuurbeheer zal bestaan uit niets doen, kappen van boomopslag en cyclisch maaien van moerasvegetaties. Het beheer van wetlands met moerassen en graslanden in GOG's en winterbedding valt onder de verantwoordelijkheid van n.v. Waterwegen en Zeekanaal en de terreinbeherende verenigingen. Het beheer wetlands met moerassen en graslanden buiten GOG's valt onder de verantwoordelijkheid van ANB en de terreinbeherende verenigingen. Voor het (omvormings)beheer van de graslanden kan een beroep gedaan worden op plaatselijke landbouwers via gebruiksovereenkomsten.

8. Wetlandontwikkeling: Inrichting van grote complexen met alluviaal bos

Het Sigmaplan voorziet de uitbouw van grotere kernen alluviaal bos in GOG's in Bornem en in Vlassenbroek. In Bornem is het habitatype 91E0 reeds aanwezig, maar verbetering van de kwaliteit en uitbreiding van het habitatype kan er leiden tot een grote waardevolle kern, welke landschapsecologisch goed aansluit op andere bosgebieden in Klein Brabant. Een tweede is voorzien in de Vlassenbroekse Polder waar de huidige populierenaanplantingen zullen worden omgevormd tot alluviaal bos.

De aanwezige populieren- en loofhoutaanplanten in deze deelgebieden kunnen deels door een gericht beheer, deels door spontane ontwikkeling en rijping worden omgevormd naar elzenbroekbos. Na het instellen van een aangepast hydrologisch regime (met hoge grondwaterstanden), wordt er van uitgegaan dat op termijn 100% van de bosoppervlakte zal evolueren naar het gewenste habitatype door de toepassing van de bestaande beheervisie van het Agentschap en uitvoering van beheerplannen. Het beheer van deze gebieden valt onder de verantwoordelijkheid van n.v. Waterwegen en Zeekanaal.

9. Geschikt hydrologisch beheer voor tot doel gestelde habitatypes.

Een uiterst belangrijke voorwaarde om de doelen in de wetlands te realiseren is een aangepast waterpeilbeheer. In nagenoeg alle wetlandgebieden van het Sigmaplan is vernatting voorzien die moet leiden tot verhoogde grond- en oppervlaktewaterpeilen. In de moerasgebieden moet het (grond)water langdurig boven maaiveld staan en niet of slechts zeer ondiep wegzakken in zomer en herfst. In natte graslandcomplexen moet het gemiddeld hoogste grondwaterpeil het maaiveld benaderen en afhankelijk van het na te streven graslandtype tijdens het groeiseizoen wegzakken tot 0.5 à 1.5 m. In de alluviale bossen zijn tijdens de winter ook waterpeilen nabij of boven maaiveld gewenst die tijdens het groeiseizoen niet te diep wegzakken (0.5 – 1 m). In de polders langsheen de getijderivieren zal het peilbeheer met behulp van al dan niet regelbare stuwen op de afwateringsgrachten worden geregeld en zal een natuurlijk peilverloop worden ingesteld (hoge peilen in de winter, lagere peilen in de zomer). In sommige gebieden zal het waterpeil aanzienlijk verhoogd worden (bv. tot 80 cm in het Zwijn).

In het winterbed van de Grote Nete zal vernatting gerealiseerd worden door ingrijpen op de rivier en de zijwaterlopen. Met het aanbrengen van drempels wordt een verhoging van de rivierbedding nagestreefd, waardoor de waterpeilen in de rivier stijgen (tot 1 m in de zones met winterbedding). Dit leidt tot hogere grondwaterstanden in de vallei die nodig zijn voor de creatie van leefgebied van moerassoorten als roerdomp, porseleinhoen en woudaap. Door de hogere bodem- en waterpeilen zal de natuurlijke overstromingsdynamiek van de rivier deels hersteld worden waardoor deze regelmatig buiten zijn oevers treedt, temeer daar lokale dijkverlagingen worden voorzien op welgekozen plaatsen in de deelgebieden met winterbedding. Bij stormpeilen zal er sprake zijn van een meestromende vallei. Door een gerichte retentie van het overstromingswater kan een bijkomende vernatting gerealiseerd worden. In de wetlandgebieden buiten GOG's zullen de nodige infrastructuurwerken uitgevoerd worden door ANB; in de GOG's en in de winterbeddingen worden de ingrepen uitgevoerd door n.v. Waterwegen en Zeekanaal.

In SBZ-gebieden gelegen buiten de natuurontwikkelingsgebieden van het Sigmaplan binnen IHD-Z

10. Kwaliteitsverbetering van aanwezige habitattypes in de SBZ-deelgebieden buiten de Sigmagebieden (categorie 2)

De aangemelde niet-estuariene habitattypes in de SBZ-deelgebieden buiten de gebieden van het Sigmaplan bezitten actueel veelal een gedegradeerde staat van instandhouding. Habitatype 3140 vormt hierop een uitzondering. Er dient dan ook een kwaliteitsverbetering van de voorkomende habitattypes gerealiseerd te worden door verbeteringen van de habitatstructuur en het verlagen van verstoring indicators. Een ecologisch beheer, afgestemd op de habitats, is hierbij essentieel.

Voor de boshabitats wordt een betere structuurkwaliteit nagestreefd met voldoende dikke (dode) bomen, een goed ontwikkelde struik- en kruidlaag, bosranden en open plekken. Door het toepassen van natuurgericht bosbeheer in natuurreservaten, bosreservaten en domeinbossen wordt hieraan tegemoet gekomen. Het zijn maatregelen die reeds in veel beheerplannen voorzien zijn voor domeinen in eigendom van het ANB of de erkende terreinbeherende verenigingen. Bij andere openbare besturen en privébossen in het VEN (of op vrijwillige basis) kan door het toepassen van de Criteria Duurzaam Bosbeheer (CDB) de kwaliteit eveneens verbeterd worden.

Bij de grasland- en moerasvegetaties gaat het vaak om een combinatie van inleidende inrichtingsmaatregelen en optimale beheervormen, afgestemd op het beoogde habitatype. Daarnaast zijn ook inspanningen nodig voor kwaliteitsverbetering in eutrofe plassen en voor zeldzame habitattypes zoals drijftillen. Het grootste deel van deze inspanning wordt gedragen door ANB of een terreinbeherende vereniging. Voor het beheer van de graslanden kan een beroep gedaan worden op plaatselijke landbouwers. Zowel ANB als de terreinbeherende verenigingen kunnen hiervoor gebruiksovereenkomsten afsluiten met landbouwers.

II. 2°) IHD van de SBZ 'BE2300006 Schelde- en Durme-estuarium van de Nederlandse grens tot gent' gebieden buiten het Sigma en NOP opgenomen in rapport 13

1. Kwaliteitsverbetering van de aanwezige bos- en andere habitattypes

De aangemelde habitattypes in de beide SBZ-gebieden bezitten allen een actueel gedeeltelijk aangetaste staat van instandhouding. Er dient een kwaliteitsverbetering van de voorkomende habitattypes gerealiseerd te worden door een goede habitatstructuur na te streven en de verstoringen te verminderen.

Voor de boshabitats wordt een betere structuurkwaliteit nagestreefd met voldoende dikke en dode bomen, een goed ontwikkelde struik- en kruidlaag, een gevarieerde leeftijdsopbouw, bosranden en open plekken. Door het toepassen van natuurgericht beheer in natuureservaten, bosreservaten en domeinbossen wordt hieraan tegemoet gekomen. Het zijn maatregelen die reeds in veel beheerplannen voorzien zijn voor domeinen in eigendom van het ANB of de erkende terreinbeherende verenigingen. Bij andere openbare besturen en privébossen in het VEN (of op vrijwillige basis) kan door het toepassen van de Criteria Duurzaam Bosbeheer (CDB) de kwaliteit eveneens verbeterd worden. Het niet behalen van een minimale aaneengesloten oppervlakte van het habitatype (minimum structuur areaal) is voor vele habitattypes een blijvend knelpunt (zie ook verdere prioritaire inspanningen).

Bij de grasland-, moeras- en heidevegetaties gaat het vaak om een combinatie van éénmalige inrichtingsmaatregelen, of tijdelijk omvormingsbeheer, gevolgd door een regulier beheer (ook op vlak van waterhuishouding) dat optimaal afgestemd is op het beoogde habitatype (zie ook verdere prioritaire inspanningen). Daarnaast zijn ook inspanningen nodig voor kwaliteitsverbetering in eutrofe plassen en voor zeldzame habitattypes zoals drijftillen.

2. Omvorming van naalddhout, populierenbossen en (recente) loofhoutaanplanten naar boshabitattypes

In de **SBZ 'Schelde- en Durmeëstuarium, gebieden buiten Sigma en NOP'** in de deelgebieden 29 Moer, 43-46 Damvallei, 53 Gebuispolder, 55 Coolhembos en 56 Daknamse meersen wordt een uitbreiding vooropgesteld, vooral in habitatype 91E0, en dit door rijping van jonge bossen en spontane en actieve omvormingen van populierenaanplanten.

3. Bosuitbreidingen

In **SBZ 'Schelde- en Durmeëstuarium buiten Sigma en NOP'** is een beperkte bosuitbreiding voorzien in deelgebieden 43-46 Damvallei en 56 Daknamse meersen.

4. Realisatie van aaneengesloten moeras- en graslandcomplexen

In de **SBZ 'Schelde- en Durmeëstuarium, gebieden buiten Sigma en NOP'** zijn er volgende globale doelstellingen :

- realisatie van 3-5 tal kernen van grasland- en moerasvegetaties met telkens een oppervlakte van 30-40 ha in de deelgebieden 43-46 Damvallei en 56 Daknamse meersen. Een mozaïek van de verschillende graslandhabitat types 6410, 6230, 6510 en natte ruigtes 6430 in combinatie met regionaal belangrijke biotopen moerasspirearugte, dotterbloemhooiland, kleine en grote zeggenvegetatie en rietland wordt hier beoogd in functie van het duurzaam voortbestaan van habitattypische fauna.
- ook voor het duurzaam voortbestaan van het habitatype eutrofe plassen 3150 en plaatselijk drijftillen 7140 vraagt een blijvende inspanning naar waterkwaliteit en beheer in deelgebieden 43-46 Damvallei en 56 daknamse meersen.

8. Plaatselijke herstel van de hydrologie en waterkwaliteit

Een herstel van een meer natuurlijke waterhuishouding is noodzakelijk wil men een herstel en uitbreiding van (grond)waterafhankelijke habitattypes (3150, 4010, 6410, 6430, 6510, 7140, 91^{E0}) duurzaam realiseren.

In de **SBZ 'Schelde- en Durmeëstuarium, gebieden buiten Sigma en NOP'** speelt in het oorspronkelijk laagveengebied van de Damvallei de aanwezigheid van nutriëntarme en ijzerrijke kwel een belangrijke rol in het instandhouden en verder ontwikkelen van schralere graslandtypes zoals 6410 blauwgraslanden (veldrustype) en 6230 heischrale graslanden. Ook voor de zeldzamere watervegetaties in de eutrofe wateren 3510 is een goede waterkwantiteit en -kwaliteit noodzakelijk. Het verder opvolgen van de maatregelen uitgevoerd in het kader van het Lifeproject 'herstel van het laagveenecosysteem van de Damvallei' is hiertoe wenselijk., In deelgebied 55 Coolhembos is het noodzakelijk de waterhuishouding optimaal te beheren en in deelgebied 29 Moer/Eikevliet verder af te stemmen op de noden van de vooropgestelde doelen.

Verder onderzoek en een breder overleg met de andere betrokken partners is hierbij noodzakelijk. Vernattingsmaatregelen binnen SBZ mogen geen negatieve gevolgen hebben voor het landbouwgebruik en de afwatering stroomopwaarts.

Gezien om gevoegd te worden bij het besluit van de Vlaamse Regering tot aanwijzing met toepassing van de Habitatrichtlijn van de speciale beschermingszone 'BE 2300006 Schelde- en Durme-estuarium van de Nederlandse grens tot Gent' en tot definitieve vaststelling voor die zone en voor de met toepassing van de Vogelrichtlijn aangewezen speciale beschermingszones 'BE 2301235 Durme en Middenloop van de Schelde', 'BE 2301336 Schorren en polders van de Beneden-Schelde' en het onderdeel Blokkersdijk van de speciale beschermingszone 'BE2300222 De Kuifeend en Blokkersdijk' van de bijhorende instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten,

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Kris PEETERS

De Vlaamse minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur

Joke SCHAUVLIEGE